

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TERORISMUS, VÝVOJ A SOUČASNÉ FORMY

Autor práce: Petra Kochtová

Studijní obor: regionální studia

Forma studia: kombinované studium

Vedoucí práce: prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Katedra: katedra společenských věd

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. PhDr. Emanuelu Peckovi, CSc., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KOCHTOVÁ, P. *Terorismus, vývoj a současné formy : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 66. s. Vedoucí bakalářské práce : prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Klíčová slova: globální terorismus, islámský fundamentalismus, mezinárodní terorismus, národní terorismus, opatření v boji proti terorismu, terorismus, teroristická organizace

Tato bakalářská práce popisuje a zhodnocuje vývoj terorismu v pěti etapách, tedy od teroru ve starověkém Řecku a Římské republice, přes období Velké francouzské revoluce, období 1. a 2. světové války, období studené války až po současné dění ve světě. V jednotlivých vývojových fázích práce zohledňuje hlavní používané formy a metody, důvody a cíle, které k teroristickým činům vedly. Práce se zabývá i velkým problémem, který státy musí řešit, a tím je financování terorismu a jeho propojení s organizovaným zločinem.

Práce dále ukazuje na problematiku s vymezením pojmu terorismus, nastiňuje problém nalézt jednotnou a všeobecně uznávanou definici, ale i odlišení terorismu od forem násilí, jako je organizovaný zločin, klasická válka a guerilla. Práce rovněž popisuje jednotlivé typy terorismu. Obsahem práce je i popis jednotlivých forem terorismu, jejich nebezpečnost a možná hrozba do budoucnosti. Součástí práce je uvedení nejdůležitějších dopadů a důsledků, které s sebou terorismus přináší a popis jednotlivých opatření mezinárodních společností.

ABSTRACT

KOCHTOVÁ, P. *Terrorism, development and contemporary forms : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 66 p. Supervisor : prof. PhDr. Emanuel Pecka, CSc.

Key words: global terrorism, Islamic fundamentalism, international terrorism, national terrorism, measures to combat terrorism, terrorism, terrorist organizations

This bachelor thesis describes and evaluates the evolution of terrorism in five stages, namely the terror in ancient Greece and the Roman Republic period through the French Revolution, the period from 1 and 2 World War II, the Cold War to current world events. At different developmental stages of the work reflects the main forms and methods used, reasons and goals that lead to terrorist acts. The paper deals with the major problem that states must address, and thus the financing of terrorism and its links with organized crime.

The work also shows the problems with defining the term terrorism. It outlines the problem of finding a unified and universally accepted definition, but also to distinguish terrorism from forms of violence, such as organized crime, and a classic guerrilla war. The work also describes the various types of terrorism. The thesis includes a description of the various forms of terrorism, the danger and potential threat to the future. The work is the most common impacts and consequences that terrorism brings you a description of the measures of international companies.

OBSAH

ÚVOD	8
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	10
2 VYMEZENÍ POJMU TERORISMUS	12
2.1 Definice terorismu.....	12
2.2 Typologie terorismu	15
2.3 Základní charakteristické vymezení terorismu	18
2.3.1 Vymezení rozdílů mezi organizovaným zločinem a terorismem.....	20
2.3.2 Vymezení rozdílů mezi guerillou a terorismem.....	21
2.3.3 Vymezení rozdílů mezi konvenční válkou a terorismem.....	21
3 HISTORICKÝ VÝVOJ TERORISMU.....	23
3.1 Historický základ	23
3.2 Nacionalistická a anarchistická etapa.....	25
3.3 Období I. a II. světové války	28
3.4 Období studené války.....	30
3.4.1 Období 60. let.....	31
3.4.2 Období 70. let.....	32
3.4.3 Období 80. let.....	33
3.5 Současná etapa	33
3.5.1 Globální terorismus.....	35
3.5.2 Financování terorismu.....	36
4 FORMY (PROSTŘEDKY) A METODY TERORISMU SOUČASNÉHO TERORISMU	38
4.1 Klasické teroristické metody.....	38
4.1.1 Pumový útok	38
4.1.2 Únosy letadel, lidí a držení zajatců	39
4.1.3 Střelné zbraně.....	39
4.1.4 Atentáty	39
4.1.5 Sebevražedný terorismus	40
4.2 Moderní teroristické metody	41
4.2.1 Jaderný terorismus	41
4.2.2 Chemický terorismus	41

4.2.3	Biologický terorismus	42
4.2.4	Kyberterorismus	42
5	DOPADY A DŮSLEDKY TERORISMU PRO SPOLEČNOST... 44	
5.1	Politické dopady	44
5.2	Ekonomické dopady	45
5.3	Psychologické dopady	45
5.4	Materiální dopady a ztráty na životech	46
6	OPATŘENÍ MEZINÁRODNÍCH SPOLEČNOSTÍ V BOJI PROTI TERORISMU	47
6.1	Protiteroristická opatření OSN	47
6.2	Opatření v boji proti terorismu v rámci Rady Evropy	48
6.3	Protiteroristická opatření Evropské unie	49
6.3.1	Evropská rada (šéfové vlád)	49
6.3.2	Rada Evropské unie (ministři zahraničí)	50
6.3.3	Europol a Eurojust	51
6.4	Protiteroristická opatření České republiky	52
	ZÁVĚR	55
	SEZNAM PŘÍLOH	63
	Příloha č. I	64
	Příloha č. II	65
	Příloha č. III	66

ÚVOD

Téma své bakalářské práce *Terorismus, vývoj a současné formy* jsem si zvolila na základě jeho aktuální hrozby a to nejen ve vztahu k bezpečnosti státu. Terorismus je v současné době jedním z nejčastěji používaných termínů a vzhledem k velkému riziku, které s sebou nese, je fenoménem dnešní doby. Téměř každý den je možné sledovat zprávy o teroristických útocích, sledovat vyjádření k teroristickým útokům, především pak v souvislosti se situací na Blízkém východě. Představuje tedy největší bezpečnostní hrozbu. Po vyslovení tohoto slova se většinou každému vybaví teroristický útok na Světové obchodní centrum v New Yorku dne 11. září 2001. Po tomto útoku nebyl pojem terorismus nikdy tak často používán a medializován, jako tomu bylo právě po 11. září 2001. Tento útok jasně ukázal, že terorismus neohrožuje jen USA, ale týká se celého světa. Jméno Usáma bin Ládín od této chvíle vstoupilo do všeobecného podvědomí.

Teroristické útoky všeobecně vyvolávají v lidech strach, jednak z momentální situace, ale i obavu z toho, zda se něco takového nebude opakovat. Hrozba teroristických útoků vyvolává u lidí nejistotu z budoucnosti. V souvislosti s dnešní podobou terorismu lze hovořit o nekonvenčně vedené válce. Tedy o válce, která se kromě klasických metod (atentáty, únosy) snaží o získání zbraní chemických, biologických, ale i zbraní jaderných. Velké nebezpečí představuje i kyberterorismus, který se v současné době dostává stále více do popředí. Největší riziko znamená terorismus pro demokratické společnosti, které svou otevřeností teroristům umožňují lépe a snadněji zakrývat svou identitu. S rychlostí změn ve vývoji technologií a globální propojeností světa rostou i možnosti teroristů v používání nových prostředků k provedení útoků, k operování teroristů po celém světě. Jak ukázaly útoky z 11. září 2001, největší hrozbu pro společnost představuje islámsko-fundamentalistický terorismus.

Terorismus však není součástí pouze 21. století, i když tato doba je klíčovým momentem ve vývoji terorismu. Počátky jeho vývoje lze sledovat již od starověku. Ne všichni autoři se však na takové klasifikaci vývoje shodují, někteří datují jeho vznik od doby Velké francouzské revoluce, tedy od 18. století. Nejednotnost panuje i v samotném vymezení pojmu a dodnes neexistuje mezinárodně přijatá definice,

přestože projevy terorismu jsou pochopitelně považovány za trestný čin. V právním řádu některých zemí je skutková podstata takového trestného činu vymezena následovně - trestný čin spočívá v tom, že někdo v úmyslu něco poškodí, jiného úmyslně usmrtí nebo se o to pokusí, dále je to i ublížení na zdraví, způsobení škody v úmyslu odstrašit jiného od nějaké činnosti. S tím souvisí i problematika s odlišením terorismu od ostatních podob násilí.

Z důvodu aktuálnosti této hrozby, především po 11. září 2001, vyvstal před státy a organizacemi důležitý úkol v zajištění bezpečnosti států s otázkou, jak těmto útokům čelit. Státy a mezinárodní organizace začaly zavádět přísnější bezpečnostní kontroly, opatření a pravidla.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je popsat a zhodnotit vývoj terorismu v jeho jednotlivých etapách, tedy od jeho počátku až po současné dění ve světě a analyzovat největší hrozbu terorismu na bezpečnost státu. Dále zachytit jednotlivé formy (prostředky) a metody současného terorismu a vyhodnotit jejich riziko do budoucna. Práce si dále klade za cíl zjistit nejpodstatnější dopady a důsledky terorismu a pomocí deskripce ukázat nástroje a opatření mezinárodních organizací.

Struktura práce je rozdělena do pěti hlavních částí. Obsahem druhé kapitoly je ukázat čtenáři základní vymezení pojmu terorismus a seznámit ho s některými definicemi. Kapitola se také snaží uvést čtenáře do problému s vytvářením všeobecně uznávané definice terorismu, s vymezením rozdílů mezi terorismem a organizovaným zločinem, klasickou válkou a guerillou a nastínit jednotlivé typy terorismu.

Účelem třetí kapitoly je zhodnotit vývoj terorismu a zjistit jednotlivé vývojové mezníky. Kapitola si klade za cíl zachytit, jaké byly v jednotlivých vývojových etapách používány formy a metody teroristických útoků, jaké objekty byly cílem teroristických útoků a jaké důvody vedly k páchání teroristických činů. A v závěru kapitoly čtenáře seznámit se současnou podobou terorismu a hlavními problémy spojenými s tímto pojmem.

Obsahem čtvrté kapitoly jsou jednotlivé formy a metody současných teroristů, jejich nebezpečnost a hrozba do budoucna a uvedení některých teroristických skupin, které jednotlivé formy používají.

Pátá kapitola je věnována dopadům a důsledkům, které terorismus společnosti přináší. A to především dopadům v oblasti politické, ekonomické a psychologické.

Záměrem šesté kapitoly je zjistit, jaká nejdůležitější opatření byla dosud v souvislosti s bojem proti terorismu vydána. Kapitola se bude věnovat opatřením, dokumentům a úmluvám přijatým na poli OSN, Rady Evropy, EU a České republiky.

Jako klíčové zdroje, které byly oporou při zpracování bakalářské práce, lze uvést knihy autorů Luigi Bonanateho, Caleba Carra, Thomase L. Friedmana, autorů knihy Řehák, Foltín, Stojara. Dále knihy Jana Eichlera, Mariána Brzybohatého, Bohumila Pikny, autorů Encyklopedie Světový terorismus a knihu Moisése Naíma.

2 VYMEZENÍ POJMU TERORISMUS

2.1 Definice terorismu

Pojem terorismus je odvozen od latinského slova *terrere*, jehož význam znamená v překladu vyděsit, postrašit. Poprvé byl tento termín použit v roce 1798 v dodatku ke Slovníku Francouzské akademie, vydaným v souvislosti s obdobím Velké francouzské revoluce, kdy teroru bylo používáno především jako prostředku vládnutí a k zastrahování obyvatel. V současné době lze nalézt, nejenom v odborné literatuře, velké množství různých definic. Paradoxem je, že v současné době, i přes snahy nalézt jednotnou definici, neexistuje dosud žádná všeobecně uznávaná definice, která by splňovala jak požadavky státu, tak i státních a mezinárodních organizací.

Zatímco určení etymologických kořenů nepředstavuje velký problém, definice terorismu jako odborného, úředního, či dokonce právního pojmu vyvolává řadu otázek a tedy i problémů. Je jedním z nejvýznamnějších cílů akademického výzkumu tohoto fenoménu, i když doposud v této otázce nebylo dosaženo širší shody.¹ Definice jsou rozdílné nejen v samotném rozsahu, pohledu autora, ale i vědeckém přístupu. Všeobecně existuje velké množství definic terorismu. Alex P. Schmidt ve své knize *Politický terorismus* shromáždil 109 definic vydaných za období 1936 – 1981.²

Ustanovení vlastní definice je rovněž velmi složité vzhledem k neustálému vývoji forem a podob terorismu. Některé definice mohou být ovlivněny i momentálními událostmi. Příkladem je definice schválená na institucionální úrovni Evropským parlamentem v listopadu 2001, tedy krátce po útoku z 11. září 2001 v New Yorku. Evropský parlament po této události posuzoval teroristické činy jako „*záměrné páchané činy jednotlivců nebo skupin proti jedné nebo několika zemím, jejich institucím či státním příslušníkům s cílem zastrahovat je a ohrožovat jejich základní lidské svobody, demokracii, úctu k lidským právům a vládě práva.*“³ U této definice je patrný fakt, že terorismus se stal problémem globálního měřítko.

¹ MAREŠ, M. *Vymezení pojmů terorismus, válka a guerilla v soudobé bezpečnostní terminologii*. Obrana a strategie : Defence & strategy, 2004, č. 1, s. 20.

² MIKA, O. J. *Současný terorismus*. 1. vyd. Praha, 2003, s. 20.

³ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha, 2007, s. 167.

Na základě provedeného teroristického útoku dne 11. září 2001 se terorismus začal chápat jako globální hrozba. Řada institucí a mezinárodních organizací např. FBI, OSN, EU vydala své vlastní definice terorismu. Reakcí na zmíněný útok byl kromě jiného i vznik nových institucí zabývajících se terorismem, jako je například Národní protiteroristické centrum v USA (založené v roce 2004). Tato instituce definuje terorismus jako „*promyšlené, politicky motivované násilí spáchané proti civilistům cílovými subnárodními skupinami nebo utajovanými činiteli.*“⁴

Definice se většinou shodují v tom, že terorismus představuje určitou formu násilí, šíření strachu a snahu o oslabení politického systému (politické moci). Velká spousta definic však vede i ke zvláštním závěrům, protože za teroristické činy mohou být považovány i ty činy, které v dobovém kontextu dnešní podmínky pro hodnocení terorismu zdaleka nesplňují. Také může dojít i k určité inflaci pojmu a za teroristické akty mohou být považovány i ty akce, které s terorismem nemají nic společného (environmentalisté, odpůrci globalizace). Určitým problémem při definování terorismu je i náhled (postoj, názor) autora. Tyto náhledy rozdělují autoři Encyklopedie: Světový terorismus z pohledu vědeckých odborníků, pohled vládních autorit, pohled veřejnosti a i samotný pohled teroristů a jejich sympatizantů. Zajímavý je pohled teroristů, kteří chápou své činy jako morální ospravedlnění.⁵

Pro ilustraci uvedu několik definic mezinárodních organizací a předních odborníků zabývajících se touto problematikou.

Za první **oficiální** definici lze chápat definici (nebyla ratifikována) formulovanou v roce 1937 v závislosti s uzavřením Úmluvy o prevenci a potlačování mezinárodního terorismu, která charakterizuje terorismus jako „*kriminální činy namířené proti státu, jejichž cílem je vyvolání teroru u určitých osob, skupin osob či*

⁴ *Terrorism Definitions* [online]. USA : The National counterterrorism center, 2009 [cit. 2010-11-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.nctc.gov/site/other/definitions.html>>.

⁵ SHARPE, M. E. *Encyklopedie Světový terorismus*. Přel. P. Tůma, Z. Hurník. 1. vyd. Praha, 2001, s. 15-18.

veřejnosti.“⁶ Uvedená definice popisuje terorismus jako kriminální činy, ale opomíjí fakt, že ne všechny kriminální činy lze nazvat terorismem (např. organizovaný zločin).

Přední italský historik **Luigi Bonanate** ve své knize Mezinárodní terorismus používá pojem terorismu k obecnému označení nelegálních hnutí, a to „zejména těch, která mají na mušce vládu jedné či více zemí a jejichž cílem je dosažení rychlé a drastické změny politického a sociálního řádu, a to nejen uvnitř jednoho státu, nýbrž v globálním měřítku“.⁷ U této definice je třeba brát ohled na datum vydání knihy.

Za zmínku určitě také stojí definice předního českého znalce, politologa **Miroslava Mareše**, který ve své knize Terorismus v ČR definoval terorismus takto: „Terorismus je použití agresivního a excesivního násilí (anebo hrozba použitím takového násilí), které je naplánováno s dominantním účelem vyslat vážné zastrašující poselství zřetelně většímu počtu lidí (cílovému publiku) než pouze těm, kteří jsou primárními násilnými akty nebo hrozbami bezprostředně poškozeni.“⁸ Na této definici autor poukazuje na primární cíl teroristů, kterým je šíření strachu.

Uznávaný historik a znalec vojenství **Caleb Carr** definuje terorismus z pohledu vojenské historie takto: „Terorismus, řečeno jinými slovy, je jednoduše jen současným názvem, který této evoluci dáváme, a současnou obdobou typu válek, vedených záměrně proti civilistům za účelem zničení vůle podporovat vůdce nebo politiku, jež vykonavatelům takového násilí nevyhovují“. Ukazuje zde myšlenku, že terorismu není problémem současnosti, ale je určitou fází násilné evoluce, která je tu stejně tak dlouho jako samotné lidské konflikty.⁹

Za úspěšné pojetí terorismu lze označit definici **Maxmiliána Strmisky**, zaměřující se pouze na definici politického terorismu, který uvádí: „Politický terorismus představuje politicky motivovanou a zdůvodňovanou metodu (způsob,

⁶ PEŠL, M. Werwolf : Analýza z hlediska typologie politického násilí. *Rexter* [online]. 2005, č. 1 [cit. 2010-08-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.rexter.cz/werwolf-analyza-z-hlediska-typologie-politickeho-nasili/2005/05/01/>>.

⁷ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1994, s. 9.

⁸ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno, 2005, s. 22.

⁹ CARR, C. *Dějiny terorismu : kořeny války proti civilistům*. 1. vyd. Praha, 2002, s. 10.

strategii) víceméně systematického používání násilí (nejčastěji ozbrojeného násilí, záměrně nerespektujícího válečné konvence), jejímž hlavním cílem je dosažení určitého psychického efektu svým dosahem obvykle překračujícího okruh přímých obětí či svědků útoku, efektu, vzhledem k jehož předpokládanému politickému významu je bezprostřední fyzický účinek násilné akce druhořadý. Organickou součástí tohoto efektu je moment zastrašování, terorizování cílového publika nebo alespoň určitého sektoru cílového publika, což ovšem neznamená, že se jedná o součást jedinou a nezbytně dominantní.“¹⁰

Proč je tak důležité najít tu „jedinou“ definici? Je to především proto, že její jednotné znění by usnadnilo postup při řešení teroristických činů v legislativě, došlo by k jednotnému chápání ve všeobecném vědomí, uzavírání mezinárodních smluv by bylo snadněji formulovatelné. A nedocházelo by k rozdílnému chápání toho, co je terorismus, např. v jednom státě by byl určitý akt považovaný za teroristický, v jiném by nebyl.

V souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii jsou nejpodstatnější definice, které zveřejnila Rada EU 27. prosince 2001. **Teroristickou skupinu** definuje jako „*strukturovanou skupinu, složenou z více než dvou osob, ustavenou pro delší časové období a konající v rámci dělby práce kroky nutné ke spáchání teroristických činů. Nejedná se o náhodné či jednorázové spolčení*“. A **teroristický skutek** jako „*množinu vyjmenovaných činů, které mohou, svou podstatou nebo kontextem, vážně ohrozit chod konkrétního státu nebo mezinárodní organizace.*“¹¹

2.2 Typologie terorismu

V odborné literatuře je možné se setkat s různou typologií terorismu, a to především s rozdělením terorismu dle motivace, dle aktérů, cíle, rozsahu, způsobů provádění teroristických akcí apod. Podobně jako u definice terorismu i zde je problém s určením přesné typologie, hlavně z důvodu prolínání těchto kritérií.

¹⁰ STRMISKA, M. Terorismus a demokracie. Pojetí a typologie subverzívního teroristického násilí v soudobých demokraciích. In MAREŠ, M. *Vymezení pojmů terorismus, válka a guerilla v soudobé bezpečnostní terminologii*. Obrana a strategie : Defence & strategy, 2004, č. 1, s. 20.

¹¹ *Definice pojmu terorismus* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2009 [cit. 2010-08-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>>.

Terorismus je možné rozdělit podle ideové motivace teroristů, tj. podle důvodů, které vedou teroristy k akci. Pro tuto typologii je použito členění autorů KRULÍKA, MAŠKA a MIKY¹², kteří uvádějí následující rozdělení:

- kriminální terorismus – účelem tohoto typu je dosažení materiálních výhod. Motivy nejsou politické nebo ideologické cíle, ale jedná se o cíle vedoucí k získání finančních prostředků z kriminální činnosti;
- patologický terorismus – tento typ terorismu se vyznačuje individuálním jednáním a jeho cílem je dosáhnout psychického uspokojení;
- politický, ideologický terorismu - jedná se o terorismus, který má politickou povahu, neplynou z něj jakékoliv materiální výhody, k jeho uskutečnění dochází na základě kolektivních pohnutek. Tento typ je možné dále členit na:
 - a. ultralevicový terorismus - jedná se o skupiny, které se snaží o rozložení nebo zničení nastoleného politického systému,
 - b. ultrapravicový terorismus – tento terorismus je založený na víře ve vlastní rasovou nebo národní nadřazenost,
 - c. etnický terorismus – cílem tohoto terorismu je snaha o změnu státu a to buď oddělením od jednoho státu, oddělením za účelem připojení k jiné zemi, založením nového státu atd.,
 - d. nábožensky motivovaný terorismu – teroristé se odvolávají na víru a teroristické činy jsou prováděny v zájmu příslušné náboženské skupiny,
 - e. environmentální či postmateriální terorismus („ekoterorismus) – cílem takto zaměřených skupin je ochrana životního prostředí,
 - f. „Single-issue“ terorismus (jednopoložkový) – tento typ terorismu se vyznačuje vyjádřením určitého názoru k společenskému postoji. Nejznámějším příkladem může být protipotravný terorismus.

¹² KRULÍK, O., MAŠEK, I., MIKA, O. J. *Fenomén současného terorismu*. 1. vyd. Brno, 2008, s. 15-17.

Podle politického účelu je možné politický terorismus rozdělit dále na subverzivní a represivní. V případě subverzivního terorismu je násilí páčáno proti vládnímu systému a v případě represivního terorismu je násilí páčáno s cílem udržet stávající vládní systém, je tedy opakem subverzivního terorismu.

Z hlediska aktuálnosti nábožensky motivovaného terorismu přichází v úvahu jeho rozdělení do dvou skupin, a to fundamentalistický terorismus a eschatologický terorismus. V současnosti představuje největší hrozbu islámský fundamentalistický terorismus.

Významným kritériem pro členění typů terorismu je rozdělení podle vztahu k teritoriu státu. Dle tohoto kritéria je možné terorismus dělit na domácí a mezinárodní. V rámci domácího terorismu dochází k operování teroristů na území národního státu, u mezinárodního terorismu i mimo toto území.

Náš přední znalec problematiky terorismu MARIAN BRZOBOHATÝ,¹³ děkan fakulty Policejní akademie v Praze v citované knize uvádí i další nejčastější typy:

- sociální terorismus – je úzce spjat s ekonomickou situací daného státu, která vyvolává napětí z této situace;
- ekonomický terorismus – jedná se o vydírání a zavražďování někoho používáním ekonomických nástrojů k rozvrácení ekonomických vztahů, k rozpadu politické moci;
- extremistický terorismus – týká se činnosti krajně pravicových, krajně levicových nebo náboženských skupin. Použitím tohoto typu terorismu vyjadřují účastníci nenávisť k jiným etnickým, sociálním skupinám;
- narkoterorismus – k jeho používání dochází ze strany narkomafie, která své zájmy prosazuje pomocí obrovského množství finančních zdrojů;
- elektronický terorismus – je spojován se zneužitím informačních a počítačových sítí. Jeho význam v současné době roste;

¹³ BRZYBOHATÝ, M. *Současné vývojové trendy terorismu a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek*. 1. vyd. Praha, 2001, s. 10, 11.

- jaderný terorismus – u tohoto typu terorismu se jedná o krádeže a nezákonné obchody s jaderným materiálem, ze kterého je možné vytvořit jaderné zbraně;
- superterorismus – nejničivější typ terorismu, který znamená zneužití zbraní hromadného ničení;
- konvenční (klasický) terorismus – obsahuje klasické teroristické prostředky např. výbušniny, atentáty, únosy atd.;
- nekonvenční terorismus – jedná se o terorismus, který představuje největší hrozbu v podobě použití zbraní hromadného ničení.

2.3 Základní charakteristické vymezení terorismu

Určení hranice mezi terorismem a dalšími formami násilí je velmi komplikované. Problém spočívá v prolínání jednotlivých forem násilí s teroristickou činností. V současné době, stejně jako u definice pojmu terorismu, neexistuje jeho jednotné vymezení.

Pro posouzení, zda se jedná o terorismus, je důležité zjištění, co je vlastně smyslem teroristických útoků. JAN EICHLER,¹⁴ docent oboru mezinárodních vztahů na VŠE v Praze, uvádí jako hlavní tyto faktory:

- vzbudit pozornost
- vyvolat strach a chaos
- snaha destabilizovat stát
- vyprovokovat jej k tvrdé odvetě, která jej může zdiskreditovat
- snaha vynutit si změnu politiky (vnitřní i zahraniční).

Přilákání pozornosti spočívá v provedení teroristického útoku na známá (veřejná) místa, známé osobnosti nebo na místa s velkou frekvencí osob. Cílem teroristů je v tomto případě jejich zviditelnění v masmédiích celého světa. Paradoxním faktem je skutečnost, že média svými „senzačními“ a emočně zabarvenými zprávami napomáhají cíli teroristů – zviditelnit jejich činy.

¹⁴ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha, 2007, s. 145-147.

Vyvolání strachu u obyvatel můžeme zařadit jako hlavní cíl a účel terorismu. Teroristé se snaží u lidí vyvolat strach z dalších možných teroristických útoků a vytvořit u lidí obavu, že příští oběti mohou být právě oni sami.

S vyvoláním strachu souvisí i snaha teroristů o ovlivnění nebo vynucení nějakého rozhodnutí o destabilizaci systému státu. Může se jednat o únosy nezúčastněných obyvatel a následné vydírání a vyvíjení nátlaku na vládu. Příkladem mohou být únosy novinářů, jejichž osvobození bylo závislé na tom, zda budou z vězení propuštěni stoupenci organizace. Důsledkem tohoto jednání může být změna ve společenských pravidlech daného státu. Důležitou roli zde hrají opět sdělovací prostředky.

Příkladem snahy o změnu politiky státu jsou vzkazy teroristických organizací týkající se případných teroristických útoků, které budou následovat, pokud nebude změněna zahraniční politika v podobě podpory určitého státu.

Důležité je také uvedení hlavních charakteristických znaků. EMANUEL PECKA¹⁵ uvádí následující znaky:

- hrozba
- hrozba silou
- užívání různých násilných forem
- předem promyšlené používání hrozeb násilím
- ultimativní hrozby za účelem splnění politických, ekonomických či náboženských požadavků

K charakteristickým znakům terorismu patří i další méně často uváděné znaky. Náleží sem např. protiprávnost. Teroristé se tím, že zabíjejí nevinné civilisty, dopouští trestného činu zabití. Dalším podobným znakem terorismu je neočekávaný útok a skryté přípravy teroristů. Teroristé se snaží, aby jejich přípravy na útok probíhaly utajeně, aby v okamžiku útoku o něm nikdo nebyl informován, a tudíž na něj nebyl nikdo ani připraven.

¹⁵ PECKA, E. *Sociologie politiky*. 1. vyd. Praha, 2010, s. 198.

Pojem terorismus bývá často nesprávně zaměňován a spojován, a to jak v odborném, tak i všeobecném pojetí s různými formami násilí, např. s konvenční válkou, guerillou a organizovaným zločinem apod. Přesné vymezení charakteristiky teroristických činů je důležité právě proto, aby při posuzování, zda se jedná o teroristický čin, nedocházelo k záměně s uvedenými formami násilí. V tomto smyslu je proto významné ukázat, co je a co není terorismus.

2.3.1 Vymezení rozdílů mezi organizovaným zločinem a terorismem

Pro organizovaný zločin stejně jako pro terorismus je charakteristická forma násilí, zastrasování a ilegalita. Organizovaný zločin zasahuje taktéž do politického prostředí (korupce, podplácení) a obchodu s ilegálním zbožím. Hlavním cílem terorismu je snaha o změnu vlády a hlavním cílem organizovaného zločinu je mít ve vládě někoho, koho je možné podplácet. Důležitý rozdíl je v cíli, který terorismus a organizovaný zločin sledují. U organizovaného zločinu je primárním cílem zisk finančních prostředků, potřebný pro již zmiňované podplácení, kterým se aktéři organizovaného zločinu snaží ovlivnit politická rozhodnutí, ale i k vlastnímu obohacení. Naproti tomu cílem terorismu není zisk, ale šíření strachu a paniky prostřednictvím médií. Získané prostředky jsou použity na další teroristické útoky. V současné době však dochází k prolínání těchto aktivit, a to zejména při spolupráci v oblasti prodeje zbraní.¹⁶

Další rozdíl mezi terorismem a organizovaným zločinem spočívá v zapojení civilistů jako obětí. Pokud se jedná o terorismus, pak jde o útok na jistoty demokracie a základní práva lidí a případné oběti jsou pouze oběti, které byly v nepravou dobu na nepravém místě. Naproti tomu v případě organizovaného zločinu jde o oběti, které jsou předem vybrány.

¹⁶ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR.* 1. vyd. Brno, 2005, s. 23, 24.

Může však dojít ke zvlášť nebezpečné situaci, a to ke spojení terorismu s organizovaným zločinem a organizováním extremistických hnutí, které má vliv na opatřování prostředků a na druhy teroristických činů.¹⁷

2.3.2 Vymezení rozdílů mezi guerillou a terorismem

Další formou ozbrojeného boje, s níž bývá terorismus často zaměňován, je guerilla (partyzánské hnutí), která představuje určitou formu boje jako výraz nesouhlasu se stávající politickou situací. Některé teroristické organizace používají pojmu guerilla k obhájení, „očistění“ svých násilných činností.

Přesné vymezení guerilly vůči jiným formám násilí je obtížné především z důvodu různorodosti těchto forem boje. Pro vymezení použití guerilly jako formy boje uvádí MIROSLAV MAREŠ¹⁸ následující charakteristické formy, které se mohou prolínat:

- a) guerillu jako strategii boje za frontovou linií podporující hlavní bojové násilí nepřítele,
- b) guerillu jako hlavní strategii boje; cílem je pomocí velkého množství malých bojů vyčerpat nepřítele,
- c) guerillu jako etapu války; zde dochází k přeměně guerillových bojovníků na armádu.

Hlavní odlišnosti od terorismu lze spatřit v následujících znacích. Členové guerillových hnutí žijí mimo společnost v nepřístupných místech (skrývají se před společností), nosí uniformy, jsou organizováni do vojenských formací. Další rozdíly lze uvést s ohledem na cíl útoku. Guerillové organizace útočí především na strategická místa a infrastrukturu. Teroristé naproti tomu útočí na civilisty.

2.3.3 Vymezení rozdílů mezi konvenční válkou a terorismem

Stejně jako u organizovaného zločinu a guerillových hnutí i klasická válka bývá často spojována s teroristickými činy. Je tomu tak především proto, že teroristé často

¹⁷ PECKA, E. *Základy sociologie*. 1. vyd. České Budějovice, 2005, s. 96.

¹⁸ MAREŠ, M. *Vymezení pojmu terorismus, válka a guerilla v soudobé bezpečnostní terminologii*. Obrana a strategie : Defence & strategy, 2004, č. 1, s. 23.

sami prohlašují, že vedou války proti civilistům. Z tohoto důvodu je třeba ukázat na společné znaky a rozdíly mezi válkou a terorismem. Válka představuje stejně jako terorismus formu politického násilí. Dalším společným rysem je cílené napadání civilistů a použití ozbrojeného násilí. Blíže viz *Příloha I - Charakteristika subverzivního terorismu, guerilly a konvenční války jako způsobu násilného boje*.

Na rozdíl mezi konvenční válkou a subverzivním politickým teroristickým násilím upozornil ŠTEFAN DANICS¹⁹, který uvádí následující rozdíly:

- nositelem násilí v případě vojenského násilí je stát, v případě politických teroristů jsou to extrémní organizace nebo nelegálně působící skupiny
- v případě válečného násilí se jedná o boj otevřený, v případě politických teroristů dochází k využití okamžiku překvapení
- v rámci války jsou respektovány konvence, naproti tomu političtí teroristé nerespektují nic a nikoho
- vojáci jsou financováni státem, političtí teroristé získávají finance především z organizované činnosti
- válka plní roli posledního možného řešení problémů mezi státy, političtí teroristé užívají násilí k rychlému dosažení politických cílů
- vojáci realizují organizované násilí legálně, činy politických teroristů jsou nelegální
- vojáci, žijí mimo službu běžným životem, kterým teroristé pohrdají.

Znaky podobné terorismu se mohou objevit i u revoluce, vzpoury, nepokojů, odporu a dalších.

¹⁹ DANICS, Š. Političtí teroristé. In MAREŠ, M. *Vymezení pojmu terorismus, válka a guerilla v soudobé bezpečnostní terminologii*. Obrana a strategie : Defence & strategy, 2004, č. 1, s. 27.

3 HISTORICKÝ VÝVOJ TERORISMU

Terorismus není fenoménem pouze naší doby, ale má své kořeny již v době před naším letopočtem. Od pradávna se v historii objevovala snaha vyvolávat strach u obyvatelstva a používat násilí. Dá se tedy říci, že terorismus tu vždy byl, i když jeho podoba a formy se v průběhu času měnily. V současné době se však terorismus svými možnými hrozbami na bezpečnost států dostal do popředí zájmu světové veřejnosti. Terorismus nevzniká ve společenském vzduchoprázdnu. Má řadu příčin, mezi ty hlavní patří konflikty odehrávající se na politickém, náboženském a rasovém podtextu. Dochází zde však i k prolínání.

Z historického hlediska je možné terorismus rozdělit na několik etap. Rozdělení vývoje terorismu na jednotlivé etapy je podmíněno faktem, jaké v té či oné etapě byly používány formy a metody teroristických útoků, jaké byly důvody teroristických činů a na jaké cíle byly zaměřeny.

Podobně jako u definice terorismu, neexistuje ani ve vývojovém vymezení terorismu jednotné členění. Ne všichni autoři se shodují na stejném rozdělení etap vývoje terorismu. Někteří autoři datují vznik terorismu do období Velké francouzské revoluce. V souvislosti s cílem této bakalářské práce (vývoj od počátku terorismu) rozdělují vývoj terorismu do pěti následujících etap²⁰:

1. etapa – **historický základ** – období do konce 17. století
2. etapa – **anarchistická, nacionalistická etapa** – období od 18. století do roku 1913
3. etapa – **etapa 1. a 2. světové války** – od 1914 - 1945
4. etapa – **etapa studené války** – období 1946 - 1989
5. etapa – **současná etapa** – období 1990 do současnosti

3.1 Historický základ

Dříve než se začal používat pojem terorismus, měla tato metoda vedoucí k ovlivňování politického chování států a jejich vůdců velké množství názvů. Nejznámější je název používaný od dob Římské republiky do konce 18. století, a to

²⁰ FOLTIN, P., ŘEHÁK, D. *Historický vývoj terorismu*. Obrana a strategie : Defence & strategy, 2006, č. 1, s. 47.

„ničivé války“²¹ nebo také trestné války. Ničivá římská tažení měla dva důvody, přičemž jedním byl určitý trest za vzpouru nebo zradu a druhým bylo vytvoření atmosféry strachu a respektu z Římské říše u nově podmaněných národů. Římská tažení taktéž vynikala svou krutostí vůči civilnímu obyvatelstvu, jejich zabíjením a zotročováním. Spíše než o terorismu lze v tomto období hovořit o teroru jako nástroji k získání nebo udržení politické moci. V podstatě se dá říci, že teror byl jedním z nejdůležitějších nástrojů vlády.

Římané používali teror např. při potlačování vzpoury, proti hnutím, která by je mohla oslabit, při udržování kázně v armádě a v neposlední řadě v případě podřízení. Jedním z nejznámějších příkladů teroru tohoto období je vražda (atentát) na Julia Caesara v r. 44 př. n. l. členy senátu. Atentáty v římské době mají nejbližší k modernímu terorismu. Římané uplatňovali teror jako nástroje politiky, pokud to odpovídalo jejich cílům. Uchylovali se také k únosům, především únosům členů významných rodin podrobených národů za účelem získání jejich loajality.²²

Reakce na takové jednání Římanů na sebe nenechala dlouho čekat. Nejprve vznikla vlastenecky smýšlející sekta zélótů. Později v 60. a 70. letech 1. století vznikla další sekta, která má své kořeny právě v židovském hnutí zélótů, zvaná vikariové.²³

Za jeden z počátků boje proti terorismu lze považovat i období antického Řecka, kdy docházelo k vraždění tyranů. TOMÁŠ HOLUB ve své knize ukazuje na vnímání pojetí války ve starověkém Řecku „jako stav, který je přirozený a kde se ukazuje boží soud. Na základě tohoto tzv. přirozeného stavu považovali vítězové bitev za své právo, postupovat proti poraženým s neobyčejnou krutostí.“²⁴ Tak v pozdní řecké tyranidě byl likvidován jeden tyran po druhém (v polovině IV. stol. př. n. l.).

²¹ CALEB, C. *Dějiny terorismu : kořeny války proti civilistům*. 1.vyd. Praha, 2002, s. 8.

²² SHARPE, M. E. *Encyklopedie Světový terorismus*. Přel. P. Tůma, Z. Hurník. 1. vyd. Praha, 2001, s. 27-32.

²³ CORTE IBÁÑEZ, L. DE LA. *Logika terorismu*, 1. vyd. Praha, 2009, s. 3.

²⁴ HOLUB, T. *Boj proti terorismu : ve světle nauky o takzvané spravedlivé válce*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 28.

V literatuře se objevuje tvrzení, že dnešní problém má svou historii ve víře a chování některých skupin šířících násilí, které vznikly již ve středověku. Historickým příkladem tohoto jevu jsou aktivity islámského fundamentalistického terorismu, jehož vzorem byla středověká organizace šiitských muslimů. Ti nejprve založili sektu nazývanou ismailité, od které se odpojila vraždící skupina, pojmenovaná jako kult asasínů. Členové této sekty používali při svých násilných činech opojnou látku hašiš. Znakem této organizace bylo vyslání jednoho člena nebo malé skupiny, která měla převlečena za cizince pomoci dýky nebo jedu usmrtit vůdce protivníka. A to i za cenu, že při tom zemřou. Věřili, že smrt v boji je dostane přímo do ráje.²⁵ Na tomto případě si je možné ukázat podobnost se současnými teroristy, kteří jako jednu z forem teroristických útoků používají sebevražedné útoky.

Dalším obdobím s projevy terorismu je období křížových výprav v 11. stol., kdy docházelo ke střetům mezi muslimy a křesťany. Účastníci používali různé formy teroru, např. „právo vítěze“. Jejím smyslem bylo, že pokud jedna strana odmítla nabídku čestné kapitulace, měla druhá strana (vítěz boje), v případě jejího dobytí, právo na všechen majetek a v rámci tohoto práva i zabití místních obyvatel²⁶.

Za zmínku také stojí dobývání Ameriky španělskými kolonizátory (v 16. stol). Docházelo zde k bojům mezi místními indiány a přistěhovalci. Přistěhovalci drancovali a vykořisťovali indiány s cílem získat zlato a stříbro. Při bitvách docházelo k užití teroru na obou stranách.

3.2 Nacionalistická a anarchistická etapa

Podle některých odborníků je možné vznik terorismu datovat od doby Velké francouzské revoluce, kdy došlo k prvnímu použití pojmu terorismus ve spojitosti s charakterem násilí této doby.

Jedním z mezníků ve vývoji terorismu je tedy Velká francouzská revoluce v 18. století, kdy docházelo ve značné míře k projevům státního teroru. Toto období je

²⁵ CALEB, C. *Dějiny terorismu : kořeny války proti civilistům*. 1.vyd. Praha, 2002, s. 42.

²⁶ SHARPE, M. E. *Encyklopedie Světový terorismus*. Přel. P. Tůma, Z. Hurník. 1. vyd. Praha, 2001, s. 40-43.

charakteristické způsobem vládnutí, který byl uplatňován. Teroru se zde používalo jako prostředku státu k zastrašování občanů, prostředku politiky ke sledování lidí i jejich názorů. Následkem bylo často věznění i popravy.

Příkladem projevu teroru ze strany státu v období Velké francouzské revoluce je projev revolučního vůdce Maximiliena Robespiera v Národním konventu z 5. února 1794, který uvedl: *“Je třeba udusit vnitřní i vnější nepřátele Republiky, anebo s ní i zahynout. Hlavní maximou vaší politiky se musí v této situaci stát vedení lidu rozumem a potírání nepřátel terorem. Je-li silou lidové vlády v době míru ctnost, pak v revoluční době je to ctnost spjatá s terorem. Teror bez ctnosti je neblahá věc, ctnost bez teroru však je nemohoucí. Teror není nic jiného než pohotová, přísná a neoblomná spravedlnost. Ta je pak současně vyjádřením ctnost.”*²⁷

V tomto období byly jako formy terorismu používány především atentáty na panovníky a státní představitele. *„Klasickou obětí atentátu je tyran či panovník, které nelze sesadit bez krveprolití.”*²⁸

Dalším významným mezníkem ve vývoji terorismu se stala situace v 19. století v Rusku, kde se začalo rodit anarchistické pojetí terorismu. Terorismus se stal terorismem individuálním. Objevovala se snaha jednotlivců nebo malých skupin změnit režim státu atentáty.

První organizací, která vznikla kolem roku 1824 proti systému carské vlády, bylo hnutí nazývané děkabristické. Tato organizace však neměla dlouhého trvání. Na ni navázala organizace známá jako Zemlja i volja (Půda a svoboda), měla sympatie spisovatele Alexandra Gercena a anarchistického agitátora Michaela Bakunina (spojován se vznikem anarchismu), jenž zastával názor, že vznik revoluce je podmíněn atentáty mající zastrašit nepřítel. Jejich snažení vyústilo v revoluci, kterou se car snažil oslabit zrušením nevolnictví 15. února 1861. Zrušení nevolnictví však nemělo žádný vliv na sílu hnutí. Nejvýraznějším atentátem tohoto hnutí byl atentát na petrohradského gubernátora generála Trepova. Dalším ještě extremističtější hnutím bylo hnutí zvané

²⁷ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 10.

²⁸ DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. 1. vyd. Praha, 2005, s. 13.

Narodnaja volja (Svoboda lidu). Tato organizace vznikla v roce 1897. Cílem této organizace se stal boj proti carskému režimu za použití rostoucího násilí s představou, že vyvolají revoluci rolníků. Hlavní úkolem této organizace byl atentát na cara Alexandra II. a vládní představitele. Úkol zabít cara se naplnil 1. března 1888, ale jejich původní představa vyvolat revoluci rolníků jim nevyšla. Svoboda lidu byla první teroristickou organizací v Rusku a stala se modelem pro ostatní.²⁹

Uznávaný historik CALEB CARR ve své knize definuje období 19. století takto: „*Devatenácté století bylo svědkem výbuchu roztroušeného mezinárodního politického násilí, které dnes mnozí lidé interpretují jako historický precedent, z něhož bychom mohli vyvodit náš dnešní přístup k terorismu.*“³⁰

Anarchismus se neobjevoval pouze v Rusku, ale i v jiných státech světa. Atentátníci zabili např. francouzského prezidenta, španělského ministerského předsedu, rakouskou císařovnu, italského krále a amerického prezidenta.

Rozmach nacionalistických hnutí v devatenáctém století se dotkl i zemí na Balkáně. Po rozpadu osmanské říše v 19. století se některé státy odpojily a staly se samostatnými státy (Řecko, Srbsko, Rumunsko), naproti tomu Makedonie zůstala stále součástí osmanské říše. V roce 1893 zde vznikla nejednotná revoluční organizace zvaná Interní makedonská revoluční organizace (IMRO). Tato organizace měla jako hlavní program páchání teroristických činů, kterými chtěli upozornit na chudobu obyvatel země a dosáhnout samostatnosti Makedonie. Potřebné peníze pro činnost získávala organizace z vydírání, únosů a vybírání výpalného. Její členové se také podíleli na bojových akcích bulharské organizace Svrchovanost, guerillových skupin hnutí ze Srbska a Řecka, kteří operovali na území Makedonie. Dalším cílem organizace byla snaha vyvolat povstání, jež se změní v guerillovou válku. Na teroristickou činnost se z důvodu nejednotnosti zaměřovala pouze část příznivců, druhá část se specializovala na podporu povstání. IMRO inscenovalo několik povstání, které donutily osmanskou vládu pouze k reformám. Makedonie se nikdy neosamostatnila, po balkánských válkách byla rozdělena na Srbsko, Bulharsko a Řecko. Znovu se objevila na scéně v roce 1990

²⁹ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 24-29.

³⁰ CARR, C. *Dějiny terorismu : kořeny války proti civilistům*. 1. vyd. Praha, 2002, s. 104.

v Jugoslávii. Právě zmíněné Srbsko bylo zrodem další teroristické organizace Černá ruka, která v roce 1911 vznikla se souhlasem srbské vlády. Tato organizace je známá spácháním vraždy na srbského krále Alexandra Obrenoviče.³¹

Z výše uvedeného je patrné, že v období 19. století došlo k velkému zrodu nacionalistických hnutí, jejichž nacionalistické cítění bylo jejich hlavním motivem. Terorismus se rozšířil za hranice státu a zrodil se tzv. mezistátní terorismus. Teroristických praktik se v tomto období užívalo především k získání nezávislosti (prostřednictvím povstání) a terorismus se stal užitečným nástrojem, jak toho dosáhnout.

3.3 Období I. a II. světové války

Jak již bylo zmíněno v závěru druhé etapy, došlo k rozšíření terorismu, jako formy polického boje, za hranice státu. I když tato etapa nacionalistických hnutí skončila, neznamenalo to klid a mír, ale naopak. Svět vstoupil do nové epochy, která byla daleko krvavější a nekontrolovatelnější v souvislosti s technickým rozvojem a rozvojem zbraní. Svět vstoupil do období dvou světových válek.

Jedním z podnětů pro vznik první světové války se stal sarajevský atentát, při kterém byl zavražděn rakousko-uherský arcivévoda František Ferdinand d'Este spolu se svou manželkou. Teroristický útok provedl srbský atentátník, člen organizace napojené na srbskou organizaci Černá ruka. Na tomto případě můžeme vidět, jaké může mít terorismus důsledky.

Tato válka však neznamenala pouze boje na bitevním poli. K terorismu se uchýlil stát, který prostřednictvím svých vojáků páchal násilí na civilistech nepřátelského státu. Příkladem může být jednání německé strany vůči činnosti partyzánů v Belgii a Francii. Německá armáda používala politiku teroru proti civilistům, jako odvetu za činnost partyzánských hnutí. Pokud na německé straně došlo ke ztrátám, neváhali a postříleli civilisty, což je mělo odstrašit od akcí odporu.³² Zajímavý je i fakt,

³¹ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 32-38.

³² SHARPE, M. E. *Encyklopedie Světový terorismus*. Přel. P. Tůma, Z. Hurník. 1. vyd. Praha, 2001, s. 59-61.

že v kontextu válečných akcí byly smazány veškeré hranice mezi konvenční válkou a terorismem.

Doba po první světové válce s sebou přinesla i nové podoby terorismu. Tato doba byla ve znamení boje za národní nezávislost a rozbití kolonialismu. Novou podobou terorismu se stal nerozlišující terorismus.³³

Toto období se nevyznačuje pouze 1. a 2. světovou válkou (tzv. třicetiletá válka), ale i občanskými válkami, revolucemi a rozpady impérií. Příkladem se stala situace v roce 1916 ve Velké Británii, kdy se začalo v Irsku, které bylo pod nadvládou Velké Británie, rodit velké městské teroristické hnutí, teroristická organizace Irish republican Brotherhood. Cílem organizace bylo získat nezávislost ostrova a bylo charakteristické kolektivní akcí (měla podporu společnosti). Při bojích o nezávislost byli na straně obětí jak vojáci, tak i civilisté. Toto hnutí bylo poraženo. Podpora hnutí obyvatel sílila a roku 1918 vznikla dnes známá teroristická organizace IRA, která po dlouhých bojích, vyznačujících se narůstajícím násilím na obou stranách, zvítězila a Irsko získalo samostatnost. Činnost této organizace přetrvává i v současnosti. Dalším příkladem byly demonstrace v Indii proti britské nadvládě a teror za občanské války v Rusku. Pro potlačení demonstrace neváhala britská strana použít teror, jehož výsledkem bylo záměrné zabití mnoha Indů.

Zásadní změna v nárůstu „zapojení“ civilistů do válečných dění nastala v průběhu druhé světové války. Hlavním iniciátorem teroru bylo Německo. Je všeobecně známým faktem, že v průběhu druhé světové války vznikaly vyhlazovací koncentrační tábory. Zde zemřely milióny nevinných civilistů (včetně žen a dětí), složené především ze Židů a dalších skupin. V souvislosti s vyhlazováním Židů můžeme hovořit o rasovém podtextu a o ideologicky založeném teroru. „*V průběhu holocaustu vyvraždili Němci ve svých vyhlazovacích táborech na 6 milionů Židů a nejméně 500 000 cikánů, homosexuálů, mentálně a fyzicky hendikepovaných lidí a sovětských zajatců.*“³⁴

³³ EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha, 2007, s. 153.

³⁴ SHARPE, M. E. *Encyklopedie Světový terorismus*. Přel. P. Tůma, Z. Hurník. 1. vyd. Praha, 2001, s. 93.

Za druhé světové války byly porušeny veškeré principy humanity. Došlo k zintenzivnění teroru. Teroru se používalo jak při potlačování vzpour proti okupovaným územím, tak i proti civilnímu obyvatelstvu. Formou boje se stalo bombardování nepřátelských území, které mělo opět velký dopad na civilní obyvatelstvo. Adolfa Hitlera lze označit jako jednoho z hlavních představitelů teroru této doby.

Nesmíme ale opomenout skutečnost, že do konce druhé světové války byla většina násilných činů prováděna v otevřeně vyhlášených bojích, což pro terorismus není obvyklé. Z toho důvodu je možno říci, že chápání terorismu v této etapě lze pojmout jako projevy násilí s cílem protivníka donutit respektovat vůli někoho jiného.³⁵

Řada autorů se shoduje v tom, že 20. století bylo jedním z nejvražděnějších a nejkrutějších období. Celkový počet úmrtí přímo či nepřímo zapříčiněný válkami, které v 20. století proběhly, se odhaduje na 187 milionů, což je ekvivalent více než deseti procent světové populace z roku 1913. Obě tyto války zasáhly jak přímé aktéry války - vojáky, tak nepřímé - civilisty. Civilisté byli v průběhu válek do bojů stále více zapojováni, nejprve jako oběti, později se stali objekty vojenských operací. Mezi válkami je však podstatný rozdíl v nárůstu obětí civilistů. „Pouze pět procent z těch, kdo zemřeli v prvním z těchto konfliktů, tvořili civilisté, ve druhém z nich však toto číslo narostlo na 66 procent.“³⁶

3.4 Období studené války

Období dvou světových válek skončilo, ale pro svět to opět neznamenal klidné období. Vznikaly stále nové boje, které sice nenabývaly takových rozměrů jako války samotné, ale zemřelo při nich mnohem více civilistů, než tomu bylo doposud. Pro toto období vznikl název „studená válka“.

Toto období se vyznačuje nejenom konflikty dvou velmocí, tj. Spojených států amerických a Sovětského svazu (hlavní rozpor se týkal vlastnictví jaderných zbraní), ale

³⁵ CLAUSEWITZ, C. O válce. In FOLTIN, P., ŘEHÁK, D. *Historický vývoj terorismu*. Obrana a strategie : Defence & strategy, 2006, č. 1, s. 50.

³⁶ HOBBSAWN, E. *Globalizace, demokracie a terorismus*. Praha, 2009, s. 19-21.

i dalšími konflikty mezinárodního charakteru, jakými jsou např. občanské války, národně osvobozené hnutí, především na Středním východě a v Jižní Americe.

Hlavním předmětem těchto konfliktů se stalo používání terorismu jako nástroje boje a znakem tohoto období je mezinárodní terorismus, ke kterému docházelo stále častěji a ve větším měřítku. Cílem útoků teroristů byly především změny v zahraniční politice států. Většina autorů zabývajících se historickým popisem událostí spojených se studenou válkou dochází ke stejnému názoru, že studená válka byla obdobím, kdy došlo k velkému vývoji projevů mezinárodního terorismu spojeného s náboženským cítěním a k velkým ztrátám na životech civilistů. Jejich zapojování do boje se dělo především proto, že civilisté se začali stávat hlavními terči útoků. LUIGI BONANATE ukazuje období od roku 1945 do roku 1998 na pomyslném grafu, kde „*jeho čára je zlomená, neboť násilí narůstalo od roku 1945.*“³⁷

Kromě zvýšení počtu zabitých civilistů tuto etapu charakterizuje také používání nových metod při teroristických útocích a nárůst teroristického násilí. Tuto skutečnost dokládá přehled viz *Příloha II* - Trend nárůstu teroristických útoků v období 1968 až 1988 a nárůst forem teroristických útoků v období 1968 až 1988. Z přehledu je velmi dobře patrný nárůst terorismu v tomto období jak v počtu obětí, tak i v nárůstu forem teroristických útoků.

Etapu studené války, lze s ohledem na použité formy násilí, rozdělit na níže uvedené části.

3.4.1 Období 60. let

Charakteristická pro toto období je skutečnost, že docházelo k použití teroristických praktik především jako prostředku k dosažení nezávislosti státu, ale i k násilí páchanému ze strany státu. Příkladem může být situace v Alžírsku, Kypru, Baskicku, kde docházelo k bojům za nezávislost. Za prostředky teroristických útoků byly nejčastěji používány klasické prostředky - plastické trhaviny, vraždy, atentáty. Objevily se i nové teroristické praktiky, jimiž se staly v souvislosti s rozvojem letecké

³⁷ BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Praha, 1997, s. 67.

dopravy únosy letadel. Teroristé si uvědomovali, že únos letadla s mnoha civilisty a následné vydírání má velký efekt na rozhodování hlavních představitelů. Tato metoda se teroristům osvědčila a stala se stále používanější, proto je toto období významné co do počtu únosů letadel. Cílem teroristických útoků se stal zisk peněz k rozvoji další činnosti a k financování dalších akcí.

Toto období je rovněž spojeno se vznikem nových teroristických skupin. Mezi ty nejznámější patří baskická nacionalistická a separatistická organizace ETA. Tato organizace je známá především svou snahou o nezávislost státu prostřednictvím atentátů, únosů a bombových útoků. Nejznámějším útokem je pumový atentát na španělského premiéra Luise Carrera Blanca.³⁸ Činnost této organizace se prolíná až do současnosti, ale její popularita již nemá takovou sílu.

3.4.2 Období 70. let

O tomto období můžeme hovořit jako o době, kdy terorismus významným způsobem internacionalizoval. Došlo k operování skupin mimo území státu, na kterém vznikly, jejich složení bylo mezinárodní.³⁹ K nejvýznamnějším projevům terorismu docházelo na území v Latinské Americe, Itálii. Avšak nejtypičtějším územím, kde se projevoval terorismus v takové míře, která nemá obdoby, je oblast Středního východu. V souvislosti se situací na Středním východě lze říci, že se jednalo o ideologicky motivované činy spojené s konfliktem mezi Izraelem a Palestinou. Terorismus se neobjevoval pouze mezi těmito dvěma státy, ale expandoval po celém světě. Palestiniští teroristé útočili i na státy, o nichž se domnívali, že podporují Izrael. Nejznámějším příkladem konfliktu mezi těmito státy, který otřásl celým světem, byl označit únos izraelských atletů palestinskými teroristy (ze skupin Al fatáh a Černé září). I přes snahu o vyjednávání nikdo z izraelských sportovců tehdy nepřežil.

Nově si teroristé začali uvědomovat, jak důležité je jejich zviditelnění v médiích, kdy je prostřednictvím zpráv o únosech vyvolán nátlak na představitele státu. Teroristickým cílem bylo vyvolat strach a paniku prostřednictvím útoků na osoby

³⁸ SHARPE, M. E. *Encyklopedie Světový terorismus*. Přel. P. Tůma, Z. Hurník. 1. vyd. Praha, 2001, s. 494.

³⁹ ŠEDIVÝ, J. *Nové paradigmatu terorismu*. Mezinárodní politika, 2003, č. 1, s. 4.

s vysokým postavením nebo přední představitele státu. Příkladem může být útok italské organizace Rudé brigády, kdy došlo k únosu a zavraždění italského premiéra. Začaly se objevovat nové teroristické prostředky (místa útoků) v podobě výbuchů v obchodních domech a dopisů obsahující bombu.⁴⁰

V tomto období se vedle „starých“ teroristických organizací objevily i nové a jak „staré“, tak i nové teroristické organizace fungující do dnešní doby. Došlo k znovuoobjevení irské radikální organizace. Objevila se organizace operující na území Itálie, zvaná Rudé brigády. Dále skupiny operující v oblasti Středního východu (Organizace za osvobození Palestiny, Černé září) a mnoho dalších.

3.4.3 Období 80. let

80. léta můžeme charakterizovat jako období, kdy terorismus vrcholil a stával se stále používanějším. Fenomémem této doby bylo používání nové metody, tj. sebevražedných útoků. První organizace, která formu sebevražedných útoků v roce 1983 použila v proti Američanům, byla libanonská organizace Hizballáh.⁴¹ Tato forma se osvědčila jako levná a velmi účinná. Z těchto důvodů ji začaly používat další teroristické organizace. V tomto období došlo také k obnovení politických atentátů.

Velmi nebezpečnou se v tomto období stává i státní podpora terorismu, která přetrvává dodnes. Jedná se především o státy Súdán, Libye, Sýrie a Irák, jež podporují především palestinské teroristické skupiny.

3.5 Současná etapa

Po skončení etapy studené války přechází svět do poslední etapy vývoje terorismu - tedy do současné etapy. V souvislosti s předešlými etapami, kdy se hovořilo spíše o riziku, se podoba terorismu změnila a v průběhu současné etapy se začalo hovořit o hrozbě. Hlavní rozdíl podoby terorismu mezi touto etapou a předchozí spočívá v jeho motivaci. Podle názoru MARIANA BRZYBOHATÉHO „*ideologicky motivovaný terorismus ustoupil do pozadí a jeho místo postupně zaujímá terorismus*

⁴⁰ SHARPE, M. E. *Encyklopedie Světový terorismus*. Přel. P. Tůma, Z. Hurník. 1. vyd. Praha, 2001, s. 490.

⁴¹ HOBSBAWN, E. *Globalizace, demokracie a terorismus*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 103.

náboženský a nacionalistický, což následně vede i ke změnám teroristických cílů, metod a prostředků.“⁴² Členové této nové podoby terorismu jsou ochotni při útoku zemřít. Důvodem je sílící fundamentalismus ve východních zemích a to do takové míry, že to vede k přesvědčení pro válku, přesněji svatou válku východu vůči západu. Zastánci islámského fundamentalismu zdůvodňují svatou válku jako válku vedenou „proti nevěřícím“.

Ani toto období se nevyznačuje obdobím klidu. Snížil se sice počet vojenských konfliktů, ale stále dochází k teroristickým útokům a ztrátám na životech. Ukázkou této skutečnosti jsou údaje v tabulkách (viz příloha č. 3), ze kterých je patrný počet útoků provedených v členských státech Evropské unie. Z přehledu vyplývá, že počet útoků sice klesá, ale trvá. Hlavní riziko lze objektivně shledávat v pohledu separatistických organizací. Z porovnání tabulek celkového počtu útoků a útoků provedených separatistickými organizacemi je tedy jasně patrný většinový poměr útoků provedených separatistickými organizacemi.

Tato doba je úzce spjata s rychlým rozvojem nových technologií. Objevily se nové komunikační prostředky (internet, mobilní telefon), čímž došlo k možnostem mezi sebou komunikovat na velké vzdálenosti v reálném čase. V dnešní době tedy internet představuje nástroj, který se může stát velmi účinným a nebezpečným právě v souvislosti s terorismem. Tomuto problému se bude věnovat jiná kapitola. Je to zároveň i doba, kdy existuje největší hrozba použití zbraní hromadného ničení. V souvislosti s tímto ohrožením bývá tato etapa nazývána kromě jiných etapou superterorismu.

Další změnou v této etapě je obrat v cíli teroristů. Dříve teroristé útočili především na individuální cíle (vysoce postavené představitele), při kterých nezemřelo mnoho civilistů. Nyní se zaměřují spíše na cíle, při nichž zemře co největší množství lidí (zaměřují se na místa s velkou koncentrací osob) a způsobí co nejrozsáhlejší škody.

⁴² BRZYBOHATÝ, M. *Současný terorismus*. Vojenské rozhledy, 2002, č. 2, s. 47.

3.5.1 Globální terorismus

V této etapě došlo i ke změně v povaze terorismu. Terorismus mezinárodní se stal terorismem globálním. Pomyslným mezníkem mezi těmito dvěma jevy je datum 11. 9. 2001, kdy došlo k útoku na světové obchodní centrum v New Yorku. Tento útok kromě jiného ukázal i na nový způsob provedení útoku, kterým je použití letadla ne jako prostředku únosu, ale jako zbraně. Od té doby dostal terorismus globální charakter, ze kterého vyplývá skutečnost, že byly smazány hranice mezi státy. Dochází tedy k operování teroristických organizací mimo vlastní území a obětí útoku nejsou pouze příslušníci státu, kde se útok odehrál.

Nástup této etapy však neznamená, že by skončily ostatní projevy terorismu. I nadále dochází k projevům národního i mezinárodního terorismu. Příkladem může být situace v Čečensku, kde vedoucí národní činitelé spolupracují s vysoce postavenými činiteli globálního terorismu.⁴³

Globalizaci lze tedy označit jako proces, při kterém dochází k odstranění hranic mezi jednotlivými státy, proces, který umožňuje rozpoznávat rozdíly ve vyspělosti států a zároveň umožňuje lidem poznávat světy jiných kultur (ukazuje jejich otevřenost, demokracii). Podle T. L. FRIEDMANA stojí za vznikem teroristické organizace Al-Káida, která je charakteristickou organizací této etapy, a dalších teroristických organizací právě proces globalizace. *„Některé kulturní oblasti z nečekané spolupráce, jež globální intimita umožňuje, dokáží těžit. Jiné tak těsný kontakt ohrožuje, znechucuje a dokonce ponižuje; kromě jiného proto, že lidé umí velmi rychle rozeznat, jak se ve srovnání se světem a s jinými lidmi stojí. Tohle všechno pomáhá pochopit, proč se zrodila jedna z nejnebezpečnějších sil dneška, která působí proti zplošťování světa, sebevražední atentátníci Al-Káidy a další teroristické organizace pocházející z islámského světa a islámských společenství v Evropě.“*⁴⁴

V tomto období dochází i ke změně ve struktuře teroristických organizací. Tyto organizace se dříve vyznačovaly hierarchickou strukturou, nyní se z nich staly malé, částečně nezávislé skupiny operující na určitém území, které mezi sebou mohou

⁴³ EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnosti v době globalizace*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 166.

⁴⁴ FRIEDMAN, T. L. *Svět je plochý*. 1. vyd. Praha, 2007, s. 446.

komunikovat prostřednictvím internetu. Teroristé jsou všeobecně přijímáni jako nevzdělaní lidé, ale opak je pravdou. Často se jedná o lidi vysokoškolsky vzdělané. Např. za útokem z 11. 9. 2001 byli studenti vysoké školy v Německu.

3.5.2 Financování terorismu

Za závažný problém, o kterém hovoří řada odborníků, je považováno financování terorismu. Teroristé potřebují svou činnost nějakým způsobem financovat. Dochází ke dvěma možnostem získávání finančních prostředků teroristy. První možnost je financování ze strany státu a druhá je financování ve spojení s organizovaným zločinem.

Podpora terorismu státy představuje v současnosti pro společnost značný problém. Pro teroristické skupiny znamená tato podpora velkou pomoc při získávání financí a zbraní. Státy také těmto skupinám poskytují bezpečná území, která jsou důležitá při plánování jednotlivých akcí. Mezi nejznámější státy sponzorující terorismus patří Írán, Kuba, Severní Korea, Súdán, Sýrie. Útvary pro diplomatické jednání USA vedou seznam a popis těchto států a opatření proti nim. K neaktivnějším podporovatelům z uvedených států patří Írán, jenž podporuje teroristické činy za účelem dosažení svých cílů. Poskytuje pomoc palestinským teroristickým skupinám, Hizballáhu, ozbrojencům se základnou v Iráku a Afganistanu. Podporuje také skupiny stojící proti míru na Středním východě. Financuje a poskytuje zbraně Hamasu, Palestinskému islamistickému džihádu, Lidové frontě za osvobození Palestiny. Spojené státy proti těmto státům uvalily 4 skupiny sankcí:

- zákaz exportu a prodeje zbraní,
- kontrola exportu víceúčelového zboží, vyžadující vyrozumění od Kongresu pro zboží nebo služby poskytované zemím uvedeným na seznamu podporovatelů terorismu, které by mohly významným způsobem vylepšit vojenské způsobilosti nebo schopnosti podporovat terorismus,
- zákaz hospodářské pomoci,
- uložení finančních a dalších omezení.⁴⁵

⁴⁵ *State Sponsors of Terrorism Overview* [online]. Washington : U. S. Department of State, 2008 [cit. 2010-11-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2007/103711.htm>>.

Financování teroristických útoků ve spojení s organizovaným zločinem lze označit jako velmi závažný problém. A to především na základě informací o financování terorismu po 11. září 2001 a následném zpřísnění pravidel pro potírání organizovaného zločinu. K financování teroristických akcí využívají teroristé ilegální obchody. Tento jev si je možné ukázat na příkladech, kdy v 90. letech příslušníci Hizballáhu se sídlem ve Spojených státech a šejch Umar Abdurrahmán (patron prvního pumového útoku na World Trade Center z roku 1993) používali na financování svých útoků ilegální distribuci cigaret a padělaných triček mezi státy USA. A podezřelý z pumového útoku v Madridu z 11. března 2004 rovněž obchodoval s padělanými kompaktními disky. I přesto, že po útoku z 11. září 2001 byla zavedena přísnější pravidla, která měla za úkol znesnadnit praní špinavých peněz, nebyla tato opatření natolik významná, aby způsobila narušení nezákonného obchodu.⁴⁶

Negativní vliv na šíření a vzestup organizovaného zločinu má proces globalizace a rozvoj informačních technologií. Teroristům se tedy otevírá prostor pro snadnější ilegální obchod (obchod s drogami, léky, zbraněmi a paděláním) a provázanost mezi jednotlivými obchody. Státy se snaží ilegálnímu obchodu zabránit především kontrolou a zaváděním řady opatření. Mezi nejdůležitější můžeme jmenovat kontrolu při objemných bankovních operacích, policejní spolupráci, identifikaci osob, bezpečnostní označení na cigaretách a bankovkách atd. Negativní roli při potírání organizovaného zločinu hraje korupce vládních činitelů a hlav států.

Je tedy zcela patrné, že i sebevětší možnosti bezpečnostní kontroly, opatření a úsilí nebudou mít za následek vymýcení organizovaného zločinu a jeho spolupráci s teroristickými organizacemi. Jedním z důvodů je korupce na nejvyšší vládní úrovni, korupce u policie atd. Potřebné změny politici tedy nebudou chtít provést z důvodu vlastního prospěchu. Dalším důvodem je, že i když se některé ilegální obchody podaří přerušit, vždy budou vznikat nové.

⁴⁶ NAÍM, M. *Černá kniha globalizace*, 1. vyd. Praha, 2008, s. 131-133.

4 FORMY (PROSTŘEDKY) A METODY TERORISMU SOUČASNÉHO TERORISMU

Jak již bylo zmíněno při teroristických akcích v současné etapě je zabíjeno stále více civilistů a teroristické útoky způsobují stále více materiálních škod. Počet zabitých civilistů a velikost materiálních škod se odvíjí i od toho, jaká forma (prostředek) byla k teroristickému útoku použita. Z hlediska formy použitých metod je můžeme rozdělit následujícím způsobem.

4.1 Klasické teroristické metody

Za klasické teroristické metody můžeme označit všechny základní metody, které byly a jsou stále používány a nespádají do moderních nebo nekonvenčních forem. Pro ilustraci uvedu několik metod, které patří k nejpoužívanějším.

4.1.1 Pumový útok

Jedná se o jednu z nejpoužívanějších metod především pro její účinnost a výhodnost. Výhodnost spočívá v umožnění teroristům podniknout akci, při které může zemřít větší počet lidí a není k tomu zapotřebí jejich velké zapojení. Cílem těchto útoků jsou především budovy, místa s vysokou frekvencí osob (náměstí, supermarkety, instituce), strategická místa, dopravní prostředky atd. Další možností jsou útoky na místa, která vedou k další ničivé zkáze. Může se jednat o útoky na chemické továrny, vodní hráze, jaderné elektrárny, plynové potrubí atd. Mezi nejmenší bomby patří bomby umístěné v dopisech. V poslední době se tato metoda objevila znovu a to v souvislosti se zasláním těchto bomb z Jemenu do USA.

Tuto metodu používají téměř všechny teroristické organizace. Téměř každý den je možné zaslechnout informace o těchto útocích. Pumovým útokům lze připisat 70 % ze všech teroristických útoků.⁴⁷

⁴⁷ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*, 1. vyd. Praha, 2001, s. 28, 29.

4.1.2 Únosy letadel, lidí a držení zajatců

Při únosech se teroristé zaměřují především na únosy lidí a letadel nebo jiných dopravních prostředků. V případě únosů lidí se jedná o metodu, kterou teroristé používají již od starověku, únosy letadel souvisí s rozvojem letecké dopravy. Tyto únosy slouží především k získání finančních prostředků, zajištění pozornosti médií (jeden z hlavních cílů), dosažení změny politického rozhodnutí a jako záminka k propuštění zajatých teroristů z vězení. Pro teroristy z použití této metody vyplývá nevýhoda, tou je omezená cesta úniku. Nechvalně známým příkladem je teroristický útok z 1. září 2004 na beslanskou školu, při kterém čečenští islamističtí separatisté zajali a následně zabili mnoho dětí a jejich rodičů. Intenzita únosů letadel v období studené války si vynutila zpřísnění kontroly na letištích. Po zavedení těchto opatření došlo k poklesu. K novému zpřísnění došlo opět po 11. září 2001.

K únosům se uchylují především latinsko-americké teroristické organizace (Tupamaros) a muslimští teroristé (Hizballáh, Al Fatah, Lidová fronta za osvobození Palestiny).⁴⁸

4.1.3 Střelné zbraně

Střelné zbraně představují nejrozšířenější prostředek, který se využívá téměř při všech teroristických útocích (únosech lidí a dopravních prostředků, atentátů). Cíle těchto útoků jsou zaměřené především na konkrétní osoby, na osoby patřící k nějaké skupině obyvatel nebo může být jejich terčem kdokoliv. Teroristické organizace používající tento prostředek jsou baskická ETA, IRA, Rudé brigády.

4.1.4 Atentáty

Patří k nejstarším používaným metodám. Jak již bylo zmíněno na předchozích stránkách, objevily se již v době Římské říše a používají je dodnes teroristické organizace ETA, IRA a další.

⁴⁸ SHARPE, M. E. *Encyklopedie Světový terorismus*. Přel. P. Tůma, Z. Hurník. 1. vyd. Praha, 2001, s. 216-223.

4.1.5 Sebevražedný terorismus

V současné době představují tyto atentáty vážnou hrozbu. Tato metoda představuje pro teroristy jednu z levnějších forem, protože odpadá plánování únikové cesty a existuje malá šance na jejich dopadení.

Rand Corporation varuje před těmito útoky, protože při těchto útocích zemře vysoký počet lidí, který je čtyřikrát vyšší než v případě klasických teroristických útoků. Například Palestinci pomocí těchto sebevražedných útoků zabijí téměř polovinu Izraelců, kteří zemrou v rámci palestinsko-izraelského konfliktu.⁴⁹

Sebevražedné atentáty používají především islámské teroristické skupiny (Hizballáh, Al-Káida, Islámský džihád, Hamas). Základ těchto útoků je možné spatřit ve víře, kde jsou tyto útočníci hluboce uctíváni a jsou nazýváni mučedníky – šáhíd. Svými útoky se snaží zabít co největší počet lidí. Důvodem těchto útoků je i poznání západního života a jejich rozdílů. Na těchto útocích mají podíl i moderní média, která nepomáhají muslimům zvládat jejich úděl, ale spíše vzbuzují zlobu proti všemu západnímu. Ukazují bídu a nesnáze muslimského světa způsobem, který nepřispívá k pochopení muslimského způsobu života, ale podporuje tu více či méně skrytý antiislámský rasismus nebo islamofobii. Tím se stále více prohlubuje radikalizace modernizovaných a zklamaných muslimů, kteří vyčítají západu, že se nedrží svých idejí spravedlnosti a svobody. Dále je podezírají, že pod rouškou technologické převahy a humanitární pomoci chtějí šířit své neduhy do muslimských zemí a rozložit je. Týká se to hlavně sexuality, alkoholu a organizování společenského života.⁵⁰

Jedním z posledních útoků, kterým média věnovala více pozornosti než ostatním, je útok dvou čečenských sebevražedných atentátnic v ruském metru v březnu 2010 a bombový útok na moskevském mezinárodním letišti v lednu 2011.

⁴⁹ CONESA, P. Aux origines des attentats – suicides. *Le Monde diplomatique*. In EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha, 2007, s. 165.

⁵⁰ MÜLLER, Z. *Svaté války a civilizační tolerance*. 1. vyd. Praha, 2005, s. 48.

4.2 Moderní teroristické metody

V současné době řada expertů poukazuje na riziko potenciálního použití zbraní hromadného ničení. Toto riziko stoupá s rozvojem kvality technologií a zbraní. Americký ministr obrany v roce 2002 na toto riziko upozornil vyjádřením, ve kterém uvedl „*máme dostatečné důkazy o tom, že mezinárodní teroristé usilují o získání zbraní hromadného ničení*“.⁵¹ Za nové teroristické formy lze označit zbraně hromadného ničení a to jaderné, chemické a biologické. V současné době se objevuje i další nová moderní forma terorismu nazývaná kyberterorismus.

4.2.1 Jaderný terorismus

Jak již bylo zmíněno, teroristé usilují o získání zbraní hromadného ničení, tedy i zbraní jaderných, které v současné době představují nejničivější druh. V souvislosti s použitím jaderných zbraní si teroristé uvědomují, jaké dopady na lidské životy oproti metodám klasickým by mělo jejich použití. V porovnání s chemickými a biologickými zbraněmi je však jejich výroba mnohem dražší, složitější a jejich výrobu nelze snadno utajit. Z toho důvodu je jejich použití značně nepravděpodobné. Na složitost výroby ukazuje i T. L. FRIEDMAN v souvislosti s útokem z 11. září 2001. „*Důvod proč Usáma bin Ládín tenkrát nepoužil jadernou nálož, nespočíval v tom, že by nechtěl, ale v tom, že ji použít nedokázal.*“⁵² Ve spojení s jadernými zbraněmi existuje však několik rizik. Jedním je útok na jaderná zařízení, který by měl stejný účinek jako použití jaderné zbraně samotné. A dalším je zneužití vědeckých pracovníků teroristy. V tomto případě se jeví velmi nebezpečná podpora ze strany státu. Některé tyto státy jsou schopné samy vyrobit jaderné zbraně (např. Írán), a ty se následně mohou dostat do rukou teroristů.

4.2.2 Chemický terorismus

Navzdory tomu, že se dříve hovořilo o použití chemických zbraní jako o potenciální hrozbě, skutečnost ukázala na reálnost této hrozby. Příkladem této reálnosti je teroristický útok na japonské metro dne 20. 3. 1995, kde byl použit nervový plyn sarin. Tento teroristický čin spáchala japonská organizace (sekta) Óm šinrikjó.

⁵¹ MIKA, O. J., *Současný terorismus : řešení krizových situací*. 1. vyd., Praha, 2003, s. 39.

⁵² FRIEDMAN, T. L. *Svět je plochý*. 1. vyd. Praha, 2007, s. 499.

Na základě tohoto teroristického činu bylo intoxikováno více než 5 500 lidí, z nich 12 zemřelo.⁵³

V případě útoku teroristů s použitím chemických látek jako nástroje se může jednat o útoky teroristů na místa vyrábějící chemické látky. Dále o zamoření potravin, zdrojů pitné vody, vypuštění chemické látky do klimatizací nebo o střely naplněné chemickou látkou. Oproti použití jaderných zbraní se jedná o levnější, snadno použitelný, utajitelný a zhotovitelný prostředek, existuje zde tedy vyšší riziko tohoto útoku.

4.2.3 Biologický terorismus

Biologický terorismus můžeme označit jako způsob, kterým se teroristé snaží způsobit smrtelná onemocnění za pomoci virů a mikrobů. Pro teroristy je opět výhoda v jejich snadné dosažitelnosti a výrobě. Nevýhodou je, že se sami mohou nakazit. V nedávné době se objevila i informace, že teroristé používají bomby naplněné injekcemi nakažené virem HIV.

4.2.4 Kyberterorismus

Rozvoj technologií, především internetu, umožnil vznik nové formy terorismu - kyberterorismus. Kyberterorismus lze označit jako formu, která se sice od předchozích forem liší, ale její dopad by byl stejný. Cílem těchto útoků je narušení informačních sítí především západních zemí, jejichž existence je na informačních sítích prakticky závislá. V případě útoku teroristů na počítačové sítě je možné vyřadit z provozu dodávku energie, vyřadit z provozu mobilní sítě, satelity, otevřít přehradu apod.

Další nebezpečí z internetu souvisí s dostupností množství návodů na přípravu zbraní. Na internetu lze také najít osobní údaje, které mohou být použity jako prostředek k vydírání. Je potvrzeno, že teroristé využívají internet k řadě dalších úkonů. Pomocí internetu získávají peněžní prostředky, nové příznivce, šíří atmosféru strachu, podávají desinformace a hrozby. Řada teroristických organizací také vlastní své internetové stránky, na kterých zveřejňují např. informace o budoucích útocích nebo verbují nové

⁵³ PRYMULA, R., et al. *Biologický a chemický terorismus : informace pro každého*. 1. vyd. Praha, 2002, s. 147.

členy. Velkým negativem internetu je získávání přesných informací o strategických místech na celém světě. Teroristé zde mohou nalézt informace o časových odletech letadel, o poloze strategických cílů (jaderné elektrárny, veřejné budovy) a dokonce i o protiteroristických opatřeních.

V případě možné budoucí hrozby kyberterorismu lze hovořit o riziku, kdy k likvidaci státu protivníka bude stačit vysoce specializovaná skupina, která uskuteční útok nebo útoky na informační systém daného státu (banky, pojišťovny, komunikační sítě, informační systémy státní správy, databáze, systémy řízení podniků, systémy rozvodných sítí, apod.) a výsledkem bude destabilizace a případná likvidace státu zevnitř.⁵⁴

Z uvedeného vyplývá, že i přesto, že se hovoří o případné hrozbě (o teorii), je toto riziko reálné a možná je i otázkou času, kdy bude kyberterorismus použit v praxi. Do budoucna tedy možná teroristé nebudou potřebovat zbraně, ale bude jim stačit „obyčejný“ počítač.

⁵⁴ JANOUŠEK, M. *Kyberterorismus : terorismus informační společnosti*. Obrana a strategie : Defence & strategy, 2006, č. 2, s. 66.

5 DOPADY A DŮSLEDKY TERORISMU PRO SPOLEČNOST

V současné době se téměř každý den objevují v médiích různé informace o teroristických aktivitách. Každá teroristická akce s sebou přináší určité dopady a důsledky a to nejen pro místo, kde byla teroristická akce provedena. Terorismus má, i když si to zdaleka ne všichni uvědomují, dopad na každého z nás. Dopad terorismu je závislý na intenzitě a rozsahu teroristické činnosti a i jejich vlivu na společnost.

Z důvodu aktuálnosti hrozby terorismu roste zájem o tuto problematiku ve všech složkách, jejichž činnost souvisí s bezpečností (policie, armáda, politika). Z časového hlediska lze rozdělit dopady na bezprostřední a ty, které se objeví o něco později. Za bezprostřední dopady můžeme označit ztráty na lidských životech, materiální škody, nutnost prohlášení, respektive reakce státních představitelů. Za následující lze označit ekonomické dopady, politická rozhodnutí, legislativní úpravy.⁵⁵

5.1 Politické dopady

Každý teroristický akt si vyžádá i určitou bezprostřední reakci státních složek daného státu. Reakcí těchto složek je především odsouzení terorismu, potrestání viníků (pokud jsou známi, nezemřeli při útoku) nebo jejich vyhledání atd. Někdy tato reakce může vygradovat (podle závažnosti útoku) až ve válečný konflikt. Příkladem je reakce na útok 11. 9. 2001, kdy Spojené státy americké vyhlásily válku terorismu a provedly invazi do Afghánistánu, který byl označen jako hlavní sídlo teroristické organizace Al-Káida. V souvislosti se situací po této invazi nastává (může nastat) i problém zhoršení komunikace a navazování vztahů s muslimskými zeměmi.⁵⁶

Další reakcí politiků je zpřísnění nebo zavedení nových bezpečnostních pravidel. Tento důsledek mohla zaznamenat po 11. září 2001 i Česká republika např. v oblasti cestovního ruchu a bankovníctví. V oblasti bankovníctví se jedná o prověřování požadovaného úvěru, zda se nejedná o finanční prostředky určené na financování

⁵⁵ ŘEHÁK, D., FOLTIN, P., STOJAR, R. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha, 2008, s. 80.

⁵⁶ MÜLLER, Z. *Svaté války a civilizační tolerance*. 1. vyd. Praha, 2005, s. 12.

teroristických útoků nebo na výkon trestné činnosti. V oblasti cestovního ruchu se jedná o omezení věcí, které mohou být brány na palubu letadla. Za negativní politický dopad je možné označit budoucí navázání politických vztahů se státy na Středním východě.

5.2 Ekonomické dopady

Nejprve je nutné zmínit, že ekonomický dopad není pro teroristy nijak prioritní, jedná se tedy spíše o důsledek, který nastává po teroristickém útoku. Tyto dopady souvisí především s náklady vynaloženými na bezpečnostní opatření, především na zabezpečení míst s velkou koncentrací osob. V případě těchto dopadů lze hovořit i o ztrátách, které souvisí s dobou po útoku, kdy byly například vyřazeny počítače, nebyly dořešeny transakce na burzách, došlo ke krádežím. Další ekonomické dopady jsou spojeny se ztrátami v oblasti cestovního ruchu, kdy dochází k odlivu turistů ze země, kde se útok odehrál.

Současný terorismus, je od 11. září 2001 označován jako globální. Na ekonomický dopad tohoto globálního terorismu ukazuje i ERIC HOBSBAWN ve své knize. „*V určitém smyslu je dopad války na životy civilistů zesílen globalizací a rostoucí závislostí světa na trvalém, nenarušovaném toku komunikací, technických služeb, dodávek a zásob. Dokonce i poměrně krátké přerušení tohoto toku – například několikadenní uzávěra prostoru Spojených států po 11. září 2001 – může mít značné, snad i trvalé účinky na globální ekonomiku*“.⁵⁷

5.3 Psychologické dopady

Tento dopad můžeme označit jako první a bezprostřední, který následuje ihned po uskutečněním útoku. Jak již bylo zmíněno dříve, je primární snahou teroristů prostřednictvím svých akcí vyvolat strach. Tyto teroristické činy vyvolávají u lidí strach z možných dalších útoků a obavu, že příštími oběťmi mohou být třeba oni sami. Velkou roli zde hrají média, která tuto obavu ještě umocňují a s jejichž „pomocí“ teroristé dopředu počítají.

⁵⁷ HOBSBAWN, E. *Globalizace, demokracie a terorismus*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 22.

Psychologický dopad můžeme spatřit i u osob, které s teroristickými činy nemají nic do činění. Jsou to pouze příslušníci určitého státu či náboženské skupiny. Příkladem může být teroristický útok z 11. září 2001, kdy po útoku na Světové obchodní centrum byli všichni muslimové podrobováni kontrolám a bylo na ně ve společnosti nahlíženo jako na teroristy, v lepším případě jako na potenciální teroristy. Došlo také ke zhoršení vztahů mezi místními obyvateli a muslimy.

5.4 Materiální dopady a ztráty na životech

Tento dopad lze označit jako jeden z hlavních cílů teroristů. Cílem je v tomto případě způsobit danému státu co největší materiální škody. Jedná se zejména o zničení silnic, železnic, mostů atd. Za zcela nepochybný dopad terorismu můžeme určit smrt nevinných lidí.

Souhrnem lze říci, že terorismus zasahuje ať už méně nebo více do každé oblasti společnosti. Vynucuje si politické vyjednávání a reakce, má ekonomické důsledky, nutí státy k přísnějším bezpečnostním opatřením a v neposlední řadě znamená i ztrátu lidských životů.

6 OPATŘENÍ MEZINÁRODNÍCH SPOLEČNOSTÍ V BOJI PROTI TERORISMU

Hrozba terorismu ukázala na potřebu zajištění bezpečnosti států a na nutnost tento problém nějakým způsobem korigovat, eliminovat a bojovat proti němu. Vzhledem ke globálnosti problému a operování teroristických skupin mimo hranice jednoho státu, se jím začaly zabývat i státy a mezinárodní organizace. Na základě tohoto byla přijata nejrůznější opatření, byly schváleny úmluvy v rámci států, států Evropské unie a Organizace spojených národů, NATO atd. Důležitým mezníkem v boji proti terorismu se stalo 11. září 2001, kdy se terorismem začalo zabývat více mezinárodních organizací. Například Evropská rada se na mimořádném jednání v Bruselu usnesla, že boj proti terorismu bude jeden z hlavních úkolů Evropské unie.⁵⁸

6.1 Protiteroristická opatření OSN

Organizaci spojených národů lze označit jako jednu z prvních, která otázkám souvisejícím s terorismem začala věnovat pozornost. Organizace se zabývá terorismem na právní i politické úrovni.

Vzhledem k velkému počtu mezinárodních úmluv (právních aktů), opatření, které jsou zaměřeny na potenciální oblasti teroristických útoků lze z nejvýznamnějších uvést:

- Úmluva o trestných a dalších nežádoucích činech páchaných na palubě letadel (Tokio, 1963).
- Úmluva o potlačení nezákonných únosů letadel (Haag, 1970).
- Úmluva o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost civilního letectví (Montreal, 1971).
- Úmluva o prevenci a postihu zločinů proti mezinárodně chráněným osobám včetně diplomatických představitelů (New York, 1973).
- Úmluva o fyzické ochraně jaderného materiálu (Vídeň, 1980).
- Protokol o potlačení nezákonné činnosti na mezinárodních civilních letištích (Montreal, 1988).

⁵⁸ DANICS, Š. *Extremismus : hrozba demokracie*. 1. vyd. Praha, 2002, s. 107.

- Protokol o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost námořní dopravy (Řím, 1988).
- Protokol o potlačení trestné činnosti ohrožující bezpečnost stálých plošin umístěných na kontinentálním šelfu (Řím, 1988).
- Úmluva o označování plastických výbušnin pro účely detekce (Montreal, 1991).

Valné shromáždění OSN přijalo následující čtyři úmluvy:

- Úmluvu proti braní rukojmích (1979)
- Úmluvu o bezpečnosti zaměstnanců OSN a přidružených pracovníků (1994)
- Mezinárodní úmluvu o potlačení teroristických pumových útoků (1977)
- Mezinárodní úmluvu o potlačení financování terorismu (1999)⁵⁹

Dalším důležitým dokumentem vydaným na poli OSN v souvislosti s bojem proti terorismu je **Doporučení pro globální protiteroristickou strategii** (27. dubna 2006) obsahující návrhy protiteroristických aktivit v boji proti terorismu a **Globální protiteroristická strategie** (8. září 2006), která je celosvětovým nástrojem.⁶⁰

6.2 Opatření v boji proti terorismu v rámci Rady Evropy

Mezi další opatření, která je nutné zmínit, patří opatření Rady Evropy. Rada Evropy náleží k organizacím zabývajícím se terorismem intenzivně a dlouhou dobu. Mezi její členy patří i Česká republika.

Na půdě Rady Evropy byla uzavřena dne 27. ledna 1977 regionální smlouva **Evropská úmluva o potlačování terorismu**. Jedná se o jednu z nejstarších regionálních smluv. Úmluva byla uzavřena mezi členskými státy. Tato smlouva měla řadu nedostatků a byla později revidována na současné podmínky terorismu. Za jeden z nedostatků lze označit absenci definice terorismu, je zde uveden pouze popis některých jeho průvodních znaků. Rada Evropy taktéž reagovala na útoky

⁵⁹ *Mezinárodní terorismus* [online]. Praha : Informační centrum OSN, 2005 [cit. 2010-12-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/mezinarodni-pravo/?kap=68>>.

⁶⁰ ŘEHÁK, D., FOLTIN, P., STOJAR, R. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha, 2008, s. 94.

z 11. září 2001 ustanovením **Multidisciplinární skupiny pro mezinárodní akci proti terorismu**, která je zaměřena na kriminální, občanské a správní náležitosti.⁶¹

6.3 Protiteroristická opatření Evropské unie

Spolupráce Evropského společenství v oblasti zaměřené na boj proti terorismu se stala prioritou všech členských zemí po útocích z 11. září 2001 v USA a 11. března 2004 v Madridu a 7. července 2005 v Londýně, přestože se rizikem terorismu zabývala již dříve. Nelze tedy říci, že útoky po 11. září 2001 znamenaly zahájení řešení tohoto problému. Bojem proti terorismu se zabývá řada organizací Evropské unie - Evropská rada, Rada Evropské unie, Evropská komise a vyšetřovací týmy Europol, Eurojust.

6.3.1 Evropská rada (šéfové vlád)

Významným datem pro urychlené řešení bezpečnosti států Evropského společenství bylo bezesporu 11. září 2001. Na základě této události následně schválila Evropská rada dne 21. září 2001 základní dokument v boji proti terorismu, nazvaný **Akční plán EU boje proti terorismu**. Po útoku v Madridu 11. března 2004, bylo rozhodnuto o revidování tohoto dokumentu každého půl roku. Na základě tohoto dokumentu byla Rada EU pověřena přijetím opatření vedoucích k zajištění těchto úkonů:

- Identifikovat potenciální teroristy v Evropě a organizace, které je podporují. Vypracovat společný seznam teroristických organizací. Při tom počítá se spoluprací všech zpravodajských služeb. Za tímto účelem vznikly i společné vyšetřovací týmy.
- Zintenzívnit spolupráci v rámci Evropy a vytvořit specializovaný protiteroristický tým spolupracující s USA, uzavřít dohody mezi Europolem a příslušnými orgány USA.
- Schválit rozšíření směrnice o praní peněz na další případy a schválí unijní nástroj - rámcové rozhodnutí o zmrazení aktiv.

⁶¹ PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. 1. vyd. Praha, 2006, s. 57-59.

Toto bylo splněno a následně dále doplněno v navazujícím dokumentu o další úkoly:

- Uskutečnit těsnější součinnost operativních služeb včetně spolupráce s Europolem, Eurojustem, zpravodajských služeb, policejních a justičních orgánů
- Zintenzívnit spolupráci s USA při zajištění bezpečnosti pasů a víz (boj proti falešným a padělaným dokladům)
- Ustanovit Evropského koordinátora pro opatření na poli civilní ochrany⁶²

Evropská rada dále dne 13. 6. 2002 schválila **Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu**, kde jsou uvedena opatření, která mají členské státy přijmout, dále definice společného konceptu teroristického činu.⁶³

6.3.2 Rada Evropské unie (ministři zahraničí)

Významným dokumentem přijatým Radou Evropské unie v oblasti terorismu je **Evropská bezpečnostní strategie** nesoucí název „Bezpečná Evropa v lepším světě“, který byl schválen v prosinci 2003.⁶⁴

V první kapitole dokument identifikuje hlavní hrozby:

- Terorismus – podle tohoto dokumentu představuje stále větší strategickou hrobu pro Evropu
- Šíření zbraní hromadného ničení – tuto hrozbu považuje dokument za největší hrozbu pro naši společnost
- Regionální konflikty - mají přímý i nepřímý dopad na evropské zájmy a mohou vést k extremismu, terorismu a selhání státu
- Selhání státu – jako selhání státu uvádí korupci, zneužívání moci, slabé instituce a nedostatek odpovědnosti
- Organizovaná trestná činnost – zde ukazuje na spojitost se selháním státu.

⁶² PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. 1. vyd. Praha, 2006, s. 210-212.

⁶³ DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*, 1. vyd. Praha, 2005, s. 116.

⁶⁴ *Evropská bezpečnostní strategie* [online]. Brusel : Rada Evropské unie, 2003 [cit. 2010-12-11]. Dostupný z WWW: <<http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>>.

V druhé části dokumentu jsou uvedeny tři strategické cíle Evropské unie, kterými jsou:

- **Boj proti hrozbám** – Evropská unie by měla umět reagovat na klíčové hrozby. Chce být připravena na nové hrozby dříve, než vypukne krize. Poukazuje na omezení šíření zbraní pomocí vývozních kontrol a vyvíjení politických, hospodářských a jiných tlaků.
- **Budování bezpečnosti v našem sousedství** – tento cíl ukazuje na nutnost prosazovat u států na východ od Evropské unie a u Středozemního moře snahu o jejich stabilitu, z důvodu udržování těsných vztahů založených na spolupráci. Intenzivní zájem projevuje Evropská unie o řešení problémů na jižním Kavkaze a řešení arabsko-izraelského konfliktu, při kterém bude nutná spolupráce EU, USA, OSN, Ruska a zúčastněných zemí.
- **Mezinárodní řád založený na účinné multilateraritě** – cílem EU je rozvoj silnější mezinárodní společnosti, mezinárodních institucí a mezinárodního řádu. Základní rámec pro mezinárodní vztahy je OSN, která má i odpovědnost za zachování celosvětového míru. Spolupráce právě s OSN je pro Evropu hlavním úkolem.

Po útocích v Madridu reagovala Rada EU na tento útok zřízením funkce **protiteroristického koordinátora EU**, který od prosince 2005 zveřejňuje materiály, kde jsou zachyceny postupy členských zemí při implementaci aktů společenství a mezinárodně přijatých úmluv. Protiteroristický koordinátor připravil novou **Strategii Evropské unie pro boj proti terorismu**, zveřejněnou 30. listopadu 2005 a schválenou ministry spravedlnosti na jednání Rady Evropské unie 1. prosince 2005. Vše je shrnuto do čtyř hlavních témat: prevence, ochrana, stíhání a reakce.⁶⁵

6.3.3 Europol a Eurojust⁶⁶

Europol a Eurojust lze považovat za nejdůležitější právní nástroje EU. Je zde kladena důležitost na jejich vzájemnou spolupráci.

⁶⁵ PECKA, E. *Sociologie politiky*. 1. vyd. Praha, 2010, s. 199.

⁶⁶ ŘEHÁK, D., FOLTIN, P., STOJAR, R. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha, 2008, s. 104-106.

Europol byl založen v roce 1992 za účelem efektivní vzájemné spolupráce orgánů prosazujících právo v oblasti prevence a boje proti nejzávažnějším formám mezinárodního organizovaného zločinu. Terorismus byl do působnosti Europolu zaveden v květnu 1998 na základě rozhodnutí představitelů vlád zemí EU. Na základě útoku v Madridu v březnu 2004 byl Europolu od Evropské rady ustanoven úkol obnovit **Protiteroristické taktické uskupení**, jehož členy jsou experti z policejních a zpravodajských institucí členských zemí EU a analytici pro vyhodnocování dat. Europol se zabývá hrozbou radikálního islámského terorismu, problémem financování terorismu atd. Významným aktem tohoto úřadu v oblasti policejní a soudní spolupráce v EU je vytvoření Prümské smlouvy, kterou podepsalo sedm členských států. Na základě této smlouvy si státy mezi sebou vyměňují informace o DNA, otiscích prstů a data o vozidlech.

Eurojust byl založen 28. února 2002 a je speciálním orgánem EU. Jeho hlavním úkolem je podporovat koordinaci činnosti národních prokuratur a trestné vyšetřování v oblasti mezinárodního organizovaného zločinu i terorismu. A to ve spolupráci s Europolem na základě jím zpracovaných analýz.

Z výše uvedeného vyplývá, že aktuální hrozba terorismu nutí mezinárodní společenství tento problém řešit, a to i pomocí úmluv a opatření. Tyto mezinárodní úmluvy (opatření) by neměly šanci uspět bez mezinárodní spolupráce. Proto je na tento fakt důležité brát zřetel.

6.4 Protiteroristická opatření České republiky

Hrozba terorismu ve světě a její zvýšení po 11. září 2001 s sebou přinesla potřebu zavedení protiteroristické politiky. Tato potřeba se dotkla i České republiky. Z hlediska ČR však můžeme hovořit o relativně klidné situaci, i přes nedávno zveřejněnou informaci z konce září 2010 týkající se možných útoků na evropská města.

V současné době z pohledu šéfa Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu, který v rozhovoru pro deník Právo hodnotil možné ohrožení České republiky jako stále a reálné, však rovněž uvedl, že Česká republika není primárním cílem teroristů. Dle jeho

názoru je ČR spíše logistickou základnou, kde se mohou např. vyrábět falešné doklady.⁶⁷

Boj proti terorismu se tedy týká i České republiky. Na základě toho Česká republika vypracovala Národní akční plán v boji proti terorismu. K vypracování tohoto dokumentu se ČR zavázala přijetím Deklarace Evropské konference ze dne 20. října 2001. Jedná se o klíčový strategický dokument, kde jsou uvedena opatření proti terorismu, a jeho cílem je snížení rizik terorismu. Za jeho vypracování je odpovědné Ministerstvo vnitra ČR. Národní akční plán (dále „NAP“) byl poprvé vydán v roce 2002 a od té doby je každý rok aktualizován. NAP pro rok 2007 – 2009 (nový nebyl v době psaní této práce vydán) se skládá z několika částí. V úvodu je uveden seznam dotčených institucí, kterým z NAP vyplývají povinnosti. První část shrnuje aktuální ohrožení situace v ČR, kde ukazuje na trvalé zvyšování teroristického útoku. Druhá část klade důraz na základní principy boje proti terorismu, kde se mimo jiné uvádí i globální provázanost tohoto problému. Ukazuje hlavní oblasti zaměření NAP a to na:

- zlepšení komunikace a spolupráce mezi subjekty zapojenými do boje proti terorismu a zkvalitňování podmínek pro výkon jejich činnosti;
- ochranu obyvatelstva kritické infrastruktury a životního prostředí;
- prevenci vzniku uzavřených přistěhovaleckých komunit a radikalizaci jejich členů;
- zahraničně-politické směřování České republiky v oblasti boje proti terorismu.

Třetí část se zaměřuje na spolupráci s dalšími státy a na jejich zkušenosti. Poslední rozvíjí oblasti uvedené v druhé části.⁶⁸

Do oblastí boje proti terorismu se významným způsobem zapojují i Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské

⁶⁷ TRONÍČEK, J. *Hlavní cíl teroristů nejsme, logistická základna ale ano*. Praha : Právo, 2010, roč. 20, č. 233, s. 2.

⁶⁸ *Národní akční plán boje proti terorismu aktualizované znění pro léta 2007 - 2009* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2008 [cit. 2010-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/index.html>>.

zpravodajství, které mezi sebou úzce komunikují. Patří sem dále složky spadající pod Ministerstvo vnitra ČR - Odbor bezpečnostní politiky, Policie ČR.

Z výše uvedeného je patrné, že státy se problémem terorismu zabývaly již před datem 11. září 2001. Zároveň je však zřejmé, že právě útok z tohoto dne byl „hnacím motorem“, který donutil státy přehodnotit dosavadní opatření a kontroly a vedl k jejich zpřísnění a upřesnění. Velký důraz je kladen na vzájemnou spolupráci v oblasti výměny informací a i na politickou spolupráci. Významným orgánem na úrovni policejní a soudní spolupráce se ukázal Europol.

ZÁVĚR

V současnosti se terorismus stal závažným fenoménem doby. Jeho hrozba vyžaduje zintenzivnění bezpečnostních opatření uvnitř i vně státu, předpokládá rovněž spolupráci v rámci mezinárodních organizací. Z historického hlediska lze říci, že terorismus není součástí pouze současnosti, ale že se s jeho různými projevy a formami setkáváme i v minulých obdobích vývoje lidstva.

Samotným problémem je i vytvoření platné a všeobecně uznávané definice terorismu. Z jednotlivých definic uvedených v této práci je zřejmé, že jejich znění je ovlivněno nejen pohledem autora, vědeckým přístupem, ale i momentálními událostmi. Většina definic se shoduje na tom, že se jedná o projev násilí určitých skupin s cílem zastrašit. Přínos všeobecně uznávané definice by znamenal snadnější postup při řešení teroristických činů v legislativě, ale i jednotné chápání tohoto pojmu. Problémem je i určení přesné typologie terorismu a odlišení terorismu od dalších forem násilí.

Dříve než došlo k současné podobě terorismu, prodělal terorismu několik vývojových fází. V první vývojové fázi (od doby Římské říše – do konce 17. století) docházelo nejprve k používání násilí ze strany státu s cílem vytvořit strach a respekt u podmaněných národů. Později docházelo ze strany státu k používání teroru při potlačení vzpoury, k potlačování hnutí, která se snažily státy oslabit. Jako metody byly používány atentáty a únosy členů významných rodin. V tomto období můžeme hovořit spíše o teroru ze strany hlavních představitelů státu, kdy se ještě nehovořilo o teroristických organizacích, ale o sektách (zélótovi, vikariové) a o malých skupinách (kult asasínů).

Později, v období od 18. stol. do roku 1913, docházelo k projevům teroru ze strany státu především způsobem vládnutí - národní terorismus. Začaly se také objevovat snahy jednotlivců nebo malých skupin, změnit režim státu pomocí atentátů namířených proti státu a jeho představitelům, snahy upozornit na chudobu lidu nebo vyvolat povstání. Tento okamžik lze označit za jeden ze zlomových. V této fázi bylo hlavním motivem nacionalistické cítění a terorismus se stal nástrojem jak toho dosáhnout. Terorismus se rozšířil i za hranice státu.

V další fázi, v období dvou světových válek, se projevoval nárůst teroru páchaného především proti civilistům nepřátelského státu, kteří byli stále více do konfliktů spojených s válkou zapojováni. Dochází také k projevům rasového a ideologicky založeného teroru v souvislosti s koncentračními tábory a vyhlazováním Židů. V období 2. světové války se stalo důležitou formou boje bombardování.

Významným vývojovým mezníkem je období studené války, kdy se používání terorismu stalo nástrojem boje. Zrodil se mezinárodní terorismus, ke kterému docházelo ve velké míře, jeho motivem bylo ideologické cítění a stále větší zapojování civilistů jako terčů útoku. Cílem teroristů byla změna zahraniční politiky států. Docházelo tedy k operování teroristických skupin za hranicemi státu. Jako nové teroristické metody začali teroristé užívat únosy letadel a sebevražedné útoky. Teroristé si nově začali uvědomovat, že únos letadla s cestujícími má velký efekt při vydírání. Sebevražedné útoky se teroristům osvědčily a jejich používání přetrvává dodnes. Tato forma je i v současné době jedna z nejnebezpečnějších a je obtížné proti ní bojovat, protože je velmi těžké odhalit útočníka. V období studené války se stále používaly vraždy a atentáty. Teroristé si nově začali uvědomovat, že únos letadla s cestujícími má velký efekt při vydírání. Teroristické skupiny začaly operovat mimo stát, kde vznikly, a jejich složení bylo mezinárodní. Cílem teroristů se stalo především vyvolání strachu a paniky. Velmi nebezpečnou skutečností se začala stávat státní podpora terorismu.

V současnosti se uplatňuje stále častěji náboženský terorismus. Členové teroristických skupin jsou např. ochotni ve jménu džihádu zemřít. Cílem teroristů již nejsou individuální cíle, ale akce, při kterých zemře co největší množství lidí a způsobí co nejvíce škod. Terorismus dostal globální charakter, zlomovým datem je 11. září 2001. Při tomto útoku byly smazány hranice mezi státy.

Souhrnem lze říci, že se změnami podob terorismu se měnily se i formy teroristických útoků, docházelo k prolínání metod a některé metody přetrvaly dodnes. Porovnáme-li techniky používané dříve a dnes, je zjevné, že dříve byly útoky svým způsobem limitované právě z důvodu neexistence některých zbraní. Z toho vyplývá, že teroristé mají dnes mnohem větší možnosti v podobě nových zbraní a informačních technologií (internet, mobily). Přestože existuje řada těchto nových zbraní, nesmíme

zapomenout na útok z 11. září 2001, kdy teroristé využili nedostatečných bezpečnostních opatření a útok na posádku letadla provedli nožem.

Důležitou roli v boji proti terorismu hraje i úloha médií. Nejprve teroristé používali jejich moci k vydírání hlavních představitelů státu, později si teroristé uvědomili jejich „sílu“ a začali používat jako prostředek k šíření strachu z dalších teroristických útoků. Média jsou i prostředkem, který ukazuje rozdíly mezi životy muslimů a západního světa, poznání těchto rozdílů je důvodem k útoku. Zde je dobré upozornit na dvě skutečnosti, zda lze tento vliv médií omezit a současně zda to bude někdo chtít udělat.

Velkým problémem v boji proti terorismu je bezesporu financování terorismu ze strany státu. Tento problém lze označit i za jednu z příčin, která brání v úspěšném boji proti terorismu. Velmi dobrým a účinným opatřením proti zemím financujícím terorismus je uvalení sankcí vůči těmto zemím, které zavedly Spojené státy. Dalším problémem je i spolupráce teroristů s organizovaným zločinem. Zde je důležité zavést kontroly a opatření s využitím možností moderních technologií. V této souvislosti je však patrné, že i zavedení nových bezpečnostních kontrol nebude mít za výsledek odstranění ilegální činnosti, tedy i spolupráci organizovaného zločinu s teroristy. Důvodem je korupce a stále nově vznikající ilegální obchody.

Na základě dosud přijatých úmluv, dokumentů a opatření je možné konstatovat, že mezinárodní organizace považují terorismus za velmi nebezpečnou hrozbu pro celou Zemi. Zlomovým okamžikem z hlediska zavádění nových a přísnějších opatření se staly aktivity po útoku z 11. září 2001, který donutil zpřísnit již zavedená opatření a zavedl i další. Ukázala se zde naléhavost potřeby spolupráce mezinárodních organizací. Důležitá je především spolupráce mezi bezpečnostními a zpravodajskými složkami v předávání informací o teroristech. Za významnou instituci EU lze považovat Europol, díky které na základě Průmské dohody dochází k výměně informací o DNA, otiscích prstů a datech o vozidlech. Bohužel tuto dohodu nepodepsaly všechny členské státy.

Hrozba použití zbraní hromadného ničení je dalším problémem, kterému je nutno věnovat zvýšenou pozornost v souvislosti s bojem proti terorismu a důsledně jej řešit. Je velmi těžké vyrobit jaderné zbraně, naopak snadnější je vyrobit zbraně biologické a chemické. Vzhledem k této hrozbě můžeme konstatovat, že ochrana proti použití těchto zbraní je omezená. Vzniká zde tedy velké riziko, že tyto zbraně mohou být použity.

Velké riziko v současné době představuje i nová forma terorismu - kyberterorismus. V dnešní době, kdy počítač vlastní téměř každý, se jedná o jednu z levných forem, která se naskýtá teroristům pro realizaci jejich cílů. V blízké budoucnosti lze proto tuto novou a velmi nebezpečnou formu terorismu očekávat. Zde opět vyvstává otázka, do jaké míry je systém strategických míst chráněn. Je nutné vytvořit takovou úroveň zabezpečení, která by rozpoznala případný útok. Dá se tedy předpokládat, že ochrana před kyberterorismem je v rukou informačních odborníků, kteří by měli případnému útoku zamezit. Vlády pak musí zajistit těmto odborníkům dostatečné finanční ohodnocení, aby nedošlo k jejich zneužití a spojení s teroristy. V budoucnosti je tedy možné, že teroristé nebudou používat skutečné zbraně, ale bude jim stačit počítač. Teroristé tedy zaměří svou pozornost nejen na získání zbraní hromadného ničení, ale budou usilovat i o získání znalostí a odborníků v oblasti výpočetní techniky.

K řešení problému terorismu by se mohlo přistupovat z několika hledisek. A to z hlediska globálního, z hlediska evropského a z pohledu samotného státu (v rámci ČR). Z globálního pohledu se např. někteří odborníci domnívají, že by Spojené státy měly omezit zasahování do východních zemí (Afganistanu), protože tím se národům snaží vnutit něco, co jim není blízké, zasahuje do zásad jejich společností. Jiní toto naopak obhajují. Osobně si netroufám hodnotit, zda jsou zásahy nutné či nikoliv. V evropském kontextu, kdy dochází k migraci muslimských obyvatel do zemí Evropy, se domnívám, že je důležité tuto expanzi omezit. U přistěhovalců je na prvním místě důležité kontrolovat jejich identitu (např. zda nejsou příznivci teroristické organizace, neúčastnili se nějakého výcviku teroristů apod.). Snažit se eliminovat možnost, že přistěhovalec může být terorista, který nesouhlasí se zapojováním dané země do misí proti východu a s otevřeností státu. Vlády by se také měly zamyslet nad tím, že soužití

některých kultur je jen obtížně slučitelné, a tudíž může vést ke konfliktům a vyvolat případně i násilné útoky. Z pohledu samotného státu by měl být boj proti terorismu založen na úzké spolupráci mezi státní správou, územní samosprávou, tedy i všech bezpečnostních složek a jejich vzájemném rychlém předávání informací. Myslím, že problematika terorismu musí být stále sledována, měly by být průběžně monitorovány nejnovější poznatky z oblasti vývoje terorismu. Na tom by se mohla zakládat primární (dopředu o tom vědět) i sekundární prevence terorismu (umět likvidovat následky).

V případě České republiky nelze také hrozbu terorismu podceňovat, neboť se Česká republika aktivně zapojuje do misí v Afganistanu a je členem mezinárodních organizací. I když je zde ve srovnání s jinými oblastmi situace relativně klidnější, pravděpodobnost, že se i Česká republika může stát teroristickým cílem, se nedá vzhledem k účasti v EU a NAO zcela vyloučit. Opatření České republiky jsou však méně rozsáhlá než v jiných státech, což je dáno jednak velikostí, ale i potenciální hrozbou teroristického útoku.

Závěrem lze říci, že terorismus bude existovat vždycky, jak ostatně vyplývá i z historického posouzení terorismu. Otázkou je, zda ho lze zničit úplně. Osobně se domnívám, že ne, protože je velmi nepravděpodobné, že by došlo k úplnému vymýcení ideologických přesvědčení etnických skupin. Teroristé budou vždy bojovat proti otevřenosti demokratických společností. I přes sebevětší snahu není možné do posledního detailu zajistit bezpečnost státu. Velký problém v rozvoji informačních technologií, především internetu. Teroristé zde mohou zjistit informace o bezpečnostních opatřeních, a tudíž je nemožné zajistit stoprocentní ochranu. Záleží tedy více na schopnosti vyspělé společnosti, zda dokáže terorismu předcházet a do jaké míry jej dokáže eliminovat. Boj proti terorismu by měl být systematický a nekompromisní.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BONANATE, L. *Mezinárodní terorismus*. Přel. J. Hajný. Praha : Columbus, 1997. 190 s. ISBN 80-85928-45-0.
2. BRZYBOHATÝ, M. *Současné vývojové trendy terorismu a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek*. 1. vyd. Praha : Policejní akademie České republiky, 2001. 101 s. ISBN 80-7251-073-8.
3. BRZYBOHATÝ, M. *Současný terorismus*. *Vojenské rozhledy*, 2002, č. 2, s. 46-62.
4. CARR, C. *Dějiny terorismu : kořeny války proti civilistům*. 1. vyd. Praha : Práh, 2002. 183 s. ISBN 80-7252-063-6.
5. CORTE IBÁÑEZ, L. DE LA. *Logika terorismu*. Přel. J. Novotná. 1. vyd. Praha : Academia, 2009. 321 s. ISBN 978-80-200-1724-6.
6. DANICS, Š. *Extremismus : hrozba demokracie*. 1. vyd. Praha : Police History, 2002. 128 s. ISBN 80-86477-07-X.
7. DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. 1. vyd. Praha : Linde, 2005. 143 s. ISBN 80-7201-524-9.
8. EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2009. 327 s. ISBN 978-80-7367-540-0.
9. EICHLER, J. *Terorismus a války na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2007. 352 s. ISBN 978-80-246-1317-8.
10. FOLTIN, P., ŘEHÁK, D. *Historický vývoj terorismu. Obrana a strategie : Defence & strategy*, 2006, č. 1, s. 45-60.
11. SHARPE, M. E. *Encyklopedie Světový terorismus*. Přel. P. Tůma, Z. Hurník. 1. vyd. Praha : Svojtka & Co, 2001. 536 s. ISBN 80-7237-340-4 .
12. FRIEDMAN, T. L. *Svět je plochý*. 1. vyd. Praha : Academia, 2007. 559 s. ISBN 978-80-200-1530-3.
13. HOBSBAWN, E. *Globalizace, demokracie a terorismus*. 1. vyd. Praha : Academia, 2009. 134 s. ISBN 978-80-200-1725-3.
14. HOLUB, T. *Boj proti terorismu ve světle nauky o takzvané spravedlivé válce*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo obrany České republiky, 2009. 199 s. ISBN 978-80-7278-508-7.

15. CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha : Linde, 2001. 172 s. ISBN 80-7201-265-7.
16. JANOUŠEK, M. *Kyberterorismus : terorismus informační společnosti. Obrana a strategie : Defence & strategy*, 2006, č. 2, 60-66.
17. KRULÍK, O., MAŠEK, I., MIKA, O. J. *Fenomén současného terorismu*. 1. vyd. Brno : Vysoké učení technické. Fakulta chemická, 2008. 124 s. ISBN 978-80-214-3600-8.
18. MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno : Centrum strategických studií, 2005. 476 s. ISBN 80-903333-8-9.
19. MAREŠ, M. *Vymezení pojmů terorismus, válka a guarilla v soudobé bezpečnostní terminologii. Obrana a strategie : Defence & strategy*, 2004, č. 1, 19-32.
20. MIKA, O. J. *Současný terorismus : řešení krizových situací*. 1. vyd. Praha : Triton : Existencialia, 2003. 92 s. ISBN 80-7254-409-8.
21. MÜLLER, Z. *Svaté války a civilizační tolerance*. 1. vyd. Praha : Academia, 2005. 131 s. ISBN 80-200-1355-5.
22. NAÍM, M. *Černá kniha globalizace*. Přel. J. Mand'ák. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 2008. 303 s. ISBN 978-80-7021-866-2.
23. PECKA, E. *Sociologie politiky*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-2793-6.
24. PECKA, E. *Základy sociologie : studijní text*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2005. 108 s. ISBN 80-86708-07-1.
25. PIKNA, B. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie (právní náhled)*. 1. vyd. Praha : Linde, 2006. 407 s. ISBN 80-7201-615-6.
26. PRYMULA, R., et al. *Biologický a chemický terorismus : informace pro každého*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2002. 150 s. ISBN 80-247-0288-6.
27. ŘEHÁK, D., FOLTIN, P., STOJAR, R. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo obrany České republiky, 2008. 143 s. ISBN 978-80-7278-443-1.
28. ŠEDIVÝ, J. *Nově paradigma terorismu. Mezinárodní politika*, 2003, č. 1, 4-7.
29. TRONÍČEK, J. *Hlavní cíl teroristů nejsme, logistická základna ale ano*. Praha : Právo, 2010, roč. 20, č. 233, s. 2.

Elektronické zdroje

1. *EU Terrorism situation and trend report* [online]. Haag : Europol, 2010 [cit. 20. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/Tesat2010.pdf>.
2. *Mezinárodní terorismus* [online]. Praha : Informační centrum OSN, 2005 [cit. 12. prosince 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/mezinarodni-pravo/?kap=68>>.
3. *Definice pojmu terorismus* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2009 [cit. 8. srpna 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>>.
4. *Národní akční plán boje proti terorismu aktualizované znění pro léta 2007 - 2009* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2008 [cit. 12. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/index.html>>.
5. PEŠL, M. Werwolf : Analýza z hlediska typologie politického násilí. *Rexter* [online]. 2005, č. 1 [cit. 8. srpna 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.rexter.cz/werwolf-analyza-z-hlediska-typologie-politickeho-nasili/2005/05/01/>>. ISSN 1214-7737.
6. *Evropská bezpečnostní strategie* [online]. Brusel : Rada Evropské unie, 2003 [cit. 11. prosince 2010]. Dostupný z WWW: <<http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIICS.pdf>>.
7. *Terrorism Definitions* [online]. USA : The National counterterrorism center, 2009 [cit. 9. listopadu 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.nctc.gov/site/other/definitions.html>>.
8. *State Sponsors of Terrorism Overview* [online]. Washington : U. S. Department of State, 2008 [cit. 28. listopadu 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2007/103711.htm>>.

SEZNAM PŘÍLOH

- I Charakteristika subverzivního terorismu, guerilly a konvenční války jako způsobu násilného boje
- II Trend nárůstu teroristických útoku v období 1968 až 1988 a Nárůst forem teroristických útoků v období let 1968 až 1988
- III Celkový počet neúspěšných, zmařených nebo vydařených útoků v letech 2007 - 2009 a Počet neúspěšných, zmařených nebo vydařených útoků provených etnicko-národními a sepraristickými teroristickými skupinami v členských státech v letech 2007- 2009

Příloha č. I

Charakteristika subverzivního terorismu, guerilly a konvenční války jako způsobu násilného boje⁶⁹

	Konvenční válka	Guerilla	Terorismus
Jednotky nasazené do boje	Velké (armády, sbory, divize)	Střední (čety, roty, prapory)	Malé (obvykle méně než 10 osob)
Zbraně	Plný rozsah vojenské bojové techniky (letecké síly, obrněná technika, dělostřelectvo atd.)	Většinou pěchotní typy lehkých zbraní, někdy též část dělostřelectva	Ruční zbraně, ruční granáty, pušky a specializované zbraně, např. bomby v autech, bomby odpalované na dálku, tlakové bomby
Taktika	Obvykle kombinované operace zahrnující několik vojenských odvětví	Taktika komand	Speciální taktika: únosy, atentáty, výbuchy aut, braní rukojmí atd.
Terče	Většinou vojenské jednotky, průmyslová a dopravní infrastruktura	Většinou vojenský, policejní a administrativní personál, jakož i političtí oponenti	Státní symboly, političtí oponenti a obecně veřejnost
Zamýšlený účinek	Fyzické zničení	Především vojenské oslabení nepřítele	Psychický nátlak
Kontrola teritoria	Ano	Ano	Ne
Uniforma	Nošení uniformy	Často nošení uniformy	Nenošení uniformy
Rozeznatelnost válečných zón	Geograficky rozeznatelná válka	Válka omezena na zemí sporu	Nerozeznatelné válečné zóny
Mezinárodní legalita	Ano, pokud je vedena podle pravidel	Ano, pokud je vedena podle pravidel	Ne
Domácí legalita	Ano	Ne	Ne

⁶⁹ MERRARI, A. Terrorism as a Strategy of Insurgency. In Terrorism and Political Violence. In ŘEHÁK, D., FOLTIN, P., STOJAR, R. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. 1. vyd. Praha, 2008, s. 12.

Příloha č. II

Trend nárůstu teroristických útoků v období 1968 až 1988 a nárůst forem teroristických útoků v období 1968 až 1988⁷⁰

Trend nárůstu teroristických útoku v období 1968 až 1988

Rok	Počet útoků	Osob zabito	Osob zraněno
1968	98	28	169
1978	222	138	375
1988	369	702	1832

Nárůst forem teroristických útoků v období let 1968 až 1988

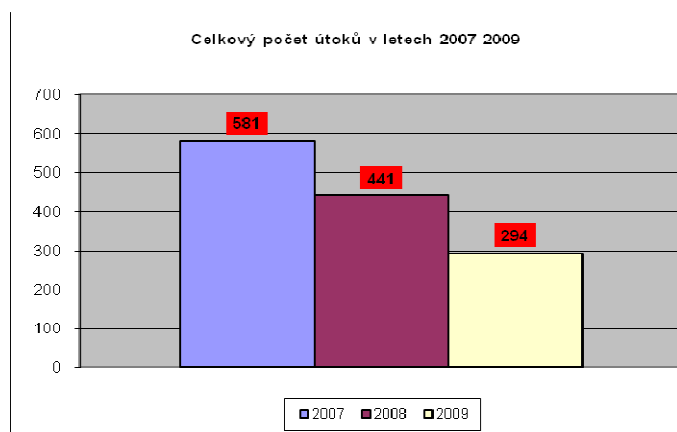
Rok	Ozbrojený útok	Žhářství	Sebevražedný útok	Braní rukojmí	Bombový útok	Přepadení	Únos	Nekonvenční útok	ostatní
1968	7	0	4	0	80	6	1	0	0
1978	40	2	19	11	129	1	15	5	0
1988	34	5	36	10	246	4	32	1	1

⁷⁰ Terrorist Incident Reports. Analytical Tools. In FOLTIN, P., ŘEHÁK, D. *Historický vývoj terorismu. Obrana a strategie : Defence & strategy*, 2006, č. 1, s. 52.

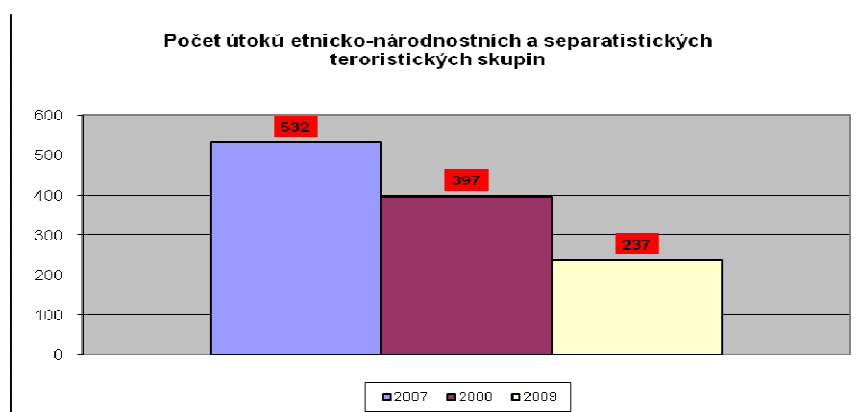
Příloha č. III

Celkový počet neúspěšných, zmařených nebo vydařených útoků v letech 2007 – 2009 a Počet neúspěšných, zmařených nebo vydařených útoků provených etnicko-národními a sepraristickými teroristickými skupinami v členských státech v letech 2007- 2009⁷¹

Celkový počet neúspěšných, zmařených nebo vydařených útoků v letech 2007 - 2009

Počet neúspěšných, zmařených nebo vydařených útoků provených etnicko-národními a sepraristickými teroristickými skupinami v členských státech v letech 2007- 2009

⁷¹ EU Terrorism situation and trend report [online]. Haag : Europol, 2010 [cit. 2010-12-20]. Dostupný z WWW: <http://www.europol.europa.eu/publications/EU_Terrorism_Situation_and_Trend_Report_TE-SAT/Tesat2010.pdf>.